

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Tekijänoikeudet ja niihin liittyvät sopimukset PK-yrittäjien näkökulmasta

Tallila, Emilia

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tekijänoikeudet ja niihin liittyvät
sopimukset PK-yrittäjien näkökulmasta

Emilia Tallila
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2016

Tallila, Emilia

Tekijänoikeudet ja niihin liittyvät sopimukset PK-yrittäjien näkökulmasta

Vuosi 2016 Sivumäärä 48

Tämä opinnäytetyö on tehty oppaaksi tekijänoikeuksista ja niihin liittyvistä sopimuksista pienille ja keskisuurille yrityksille eli PK-yrityksille kohdennettuna. Oppaan tarkoituksena on lisätä PK-yritysten tekijänoikeudellista tuntemusta ja neuvoa niihin liittyvien sopimusten tulkinnaissa ja tekemisessä. Tästä syystä opinnäytetyössä on vahvassa roolissa myös sopimusoikeudellisten perusteiden käsittely. Aiheen rajauksen vuoksi tässä opinnäytetyössä keskitytään Suomen lainsäädäntöön.

Opinnäytetyön teoreettinen osuus on tehty käyttäen oikeusdogmaattista eli lainopillista tutkimusmenetelmää. Tärkein tutkittava lähde on ajantasainen Suomen tekijänoikeuslaki muun lainsäädännön, oikeuskäytännön, oikeuskirjallisuuden ja verkkolähteiden lisäksi. Työ koostuu kolmesta pääosista. Ensimmäinen osio selventää tekijänoikeuden perusteita, toinen niihin liittyvää sopimusoikeutta ja kolmas sisältää käytännön ohjeita oikeuksien hankintaan. Opinnäytetyössä pyritään antamaan eväät paitsi tekijänoikeudellisten perusteiden ymmärtämiseen, niin myös tekijänoikeuksiin liittyvien sopimusten tulkintaan, täyttämiseen ja tekemiseen. Tässä työssä on kiinnitetty erityistä huomiota digitalisaation tuomiin muutoksiin tekijänoikeuksien parissa. Ohjeistuksia on kirjoitettu muun muassa tekijänoikeuksien loukkaamisesta internetympäristössä ja vapaiden aineistojen käytöstä.

Koska tämä opinnäytetyö on kasattu PK-yrittäjien tarpeita ajatellen, on tekijänoikeuslaista poimittu nimenomaa heidän toimintaansa palvelevat pykälät. Teksti on pyritty kirjoittamaan käytännönläheisellä otteella ja aidosti työelämää palvelevaksi. Vaikka työ on kohdistettu nimenomaa PK-yrityksille, voidaan sitä hyödyntää laajasti myös esimerkiksi yhdistystoiminnassa, taiteilijoiden tai taiteen kuluttajien parissa.

Tekijänoikeus, tekijänoikeuslaki, sopimusoikeus

Tallila, Emilia

Relevant copyright and contracts information for SMEs.

Year	2016	Pages	48
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis is a guide about copyright and contracts for small and medium-sized companies (SME's). The aim of this Bachelor's thesis is to improve SME's awareness of copyrights and to guide them as to how to deal with copyright and contracts. For that reason the basics of contract law are a large part of this work. This thesis concentrates mainly on Finnish legislation.

The research for this work was largely connected to legal theoretical considerations. The most important sources were the Finnish Copyrights Act together with other Finnish legislation, legal practice, literature and web sources. The content of this thesis has been divided into three parts. The first part is about the basics of copyrights, the second part is on the basics of contract law and the third part is a practical guide about how to obtain different kinds of copyright. This thesis has an objective of providing the necessary tools for understanding the basic concepts relating to copyrights and to be able to work with copyright contracts. This work has also taken special account of the changes in the field of copyrights caused by digitalization. The practical part of this work, amongst other things, includes information about breaching someone's copyright on the Internet and the use of open content.

Because this Bachelor's thesis is made especially for SME's the content of the Finnish Copyrights Act was considered and assessed from that perspective. Only the meaningful sections for entrepreneurs have been presented in this thesis. The thesis content has been written in a practical way so that it would be easy to understand and use in a person's own business. Even though the focus of the thesis is SME's the information obtained can also be used for associations, artists and art consumers.

Laki- ja lyhenneluettelo

HE	Hallituksen esitys
KKO	Korkein oikeus
KL	Kauppalaki 27.3.1987/355
KSL	Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38
OikTL	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
TekijäA	Tekijänoikeusasetus 21.4.1995/574
Tekijäl	Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404
TN	Tekijänoikeusneuvosto
TRIPS	Sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)
TYK	Tietoyhteiskuntakaari 7.11.2014/917
TSL	Työsopimuslaki 26.1.2001/55
VahKL	Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412
WIPO	Maailman henkisen omaisuuden järjestö (World Intellectual Property Organization)

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tekijänoikeuden perusteet ja periaatteet	8
2.1	Teoskynnys	10
2.2	Taloudelliset ja moraaliset oikeudet	11
2.3	Tekijänoikeus Internetissä.....	13
2.4	Tekijänoikeuden loukkaus	15
2.5	Tekijänoikeusneuvosto	17
2.6	Tekijänoikeuslain historia ja tulevaisuus	18
3	Sopiminen tekijänoikeuksien siirrosta.....	19
3.1	Sopimusoikeudelliset periaatteet	21
3.2	Vakiosopimukset ja vakioehdot.....	23
3.3	Tekijänoikeussopimuksien sisältö	24
3.4	Tekijänoikeudet työsuhteessa	26
4	Tekijänoikeuksien hankkiminen PK-yrityksien toimintaan.....	27
4.1	Suomalaiset sopimuslisenssit ja tekijänoikeusjärjestöt	28
4.2	Avoimet sisällöt.....	29
4.3	Creative Commons	30
4.4	Käytännön vinkkejä oikeuksien hankintaan	31
4.4.1	Kuvataide ja valokuvat	32
4.4.2	Kartat.....	33
4.4.3	Musiikki.....	34
4.4.4	Kopiointilupa	35
4.5	Mallisopimukset.....	36
5	Johtopäätökset	36
	Liitteet.....	45

1 Johdanto

Tekijänoikeus on usein mielletty ainoastaan taiteilijoiden oikeudeksi, mutta sillä on tärkeä merkitys myös liiketoiminnassa. Yritykset paitsi ostavat käyttöoikeuksia muiden teoksiin, niin myös monia yritykselle kuuluvia materiaaleja, kuten tietokantoja, kuvia ja asiakirjoja, voidaan suojata ainoastaan tekijänoikeuksilla.¹ Tästä syystä tekijänoikeuksien hallinnalla on merkittävä rooli myös yritysten välisessä kilpailussa². Tekijänoikeuslain tunteminen on tärkeää jo senkin puolesta, että tahattomastakin tekijänoikeuksien loukkaamisesta voi päätyä siviili- tai rikosoikeudelliseen vastuuseen³. Tekijänoikeuksien tuntemista voidaankin pitää jokaisen yrittäjän velvollisuutena.

Tämä opinnäytetyö on luotu oppaaksi tekijänoikeuksista ja niihin liittyvistä sopimuksista pienille ja keskisuurille yrityksille eli PK-yrityksille. PK-yritykseksi lasketaan riippumattomat yritykset, joilla on alle 250 työntekijää ja joiden vuosittainen liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa. Riippumattomuudella tarkoitetaan sitä, että yrityksen pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista 25 prosenttia tai yli ei voi olla sellaisen yrityksen omistuksessa tai sellaisten yritysten yhteisomistuksessa, jotka eivät täytä PK-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää.⁴

Oppaan tarkoituksena on lisätä PK-yritysten tekijänoikeudellista tuntemusta ja neuvoa niihin liittyvien sopimusten tulkinnassa, täyttämässä ja tekemisessä. Tästä syystä opinnäytetyössä on vahvassa roolissa myös sopimusoikeudellisten perusteiden käsittely. IPR University Centerin vuonna 2014 tekemässä tutkimuksessa havaittiin, että PK-yrittäjien tekijänoikeudellisessa osaamisessa on vielä kehitettävää. Koska tekijänoikeudet ovat läsnä jokaisen yrityksen arkea ainakin jollain tavalla, on tietämyksen lisäämiseen syytä panostaa.⁵ Tekijänoikeudet eivät ole riittävän tunnettuja PK-yrittäjille, eikä siten niiden tarjoamia mahdollisuuksia ymmärretä⁶. Tämä opinnäytetyö on yksi tapa tuoda tekijänoikeuksia tutummaksi yrittäjille.

Aihe on rajattu koskemaan pääasiassa kansallista lainsäädäntöä, jotta opas pysyisi riittävän tiiviinä ja helppona hahmottaa. Ottamalla mukaan tekijänoikeuksien kansainvälinen puoli käsiteltävä aihealue olisi laajentunut tarpeettomasti. Sopimusoikeudellinen puoli on myös rajattu pysymään perusteissa, jotta asiat olisivat helpompia sisäistää. Tästä syystä opas on kohdistettu nimenomaa PK-yrityksille, jotka toimivat pääasiallisesti sisämarkkinoilla ja ainoastaan

---

¹ Hannula & Kari 2004, 252.

² Pihlajarinne 2014, 14.

³ Sorvari 2005, 10.

⁴ PK-yritys 2016.

⁵ Yrityskyselyn tulokset 2014.

⁶ Mansala 2007, 589.

pienimuotoisesti tekijänoikeuksien parissa. Oppaassa esitetyt perusteet voivat kuitenkin hyvin toimia pohjaninformaationa haastavampiinkin tekijänoikeudellisiin sopimustilanteisiin. Tästä opinnäytetyöstä voivat PK-yrittäjien lisäksi hyötyä myös esimerkiksi yhdistykset, taiteilijat ja kuluttajat. Oppaan sisältö on laajasti hyödynnettävissä kaikille aiheesta kiinnostuneille.

Opinnäytetyö on tehty käyttäen oikeusdogmaattista eli lainopillista tutkimusmenetelmää. Työ koostuu kolmesta pääosiossa. Ensimmäinen osio selvittää tekijänoikeuden perusteita, toinen niihin liittyvää sopimusoikeutta ja kolmas käytännön vinkkejä oikeuksien hankintaan. Opinnäytetyössä pyritään antamaan eväät paitsi tekijänoikeudellisten perusteiden ymmärtämiseen, niin myös tekijänoikeuksiin liittyvien sopimusten tulkintaan, täyttämiseen ja tekemiseen. Ohjeistusten tavoitteena on olla käytännönläheisiä ja aidosti nimenomaa PK-yritysten toimintaa tukevia.

2 Tekijänoikeuden perusteet ja periaatteet

Tekijänoikeuksien tarkoitus on suojata taiteilijoiden oikeuksia teoksiinsa, mutta nykyään yhä useammin tekijänoikeudet siirretään yritysten hallintaan. Tekijänoikeudet ovatkin siis muuttuneet yhä enemmän osaksi suuryritysten liiketoimintaa⁷. Joissakin tapauksissa yrityksen arvo voi pohjautua lähes yksinomaan sen hallussa oleviin tekijänoikeuksiin. Koska tekijänoikeudet ovat yksinoikeuksia, ne voivat luoda yritykselle myös merkittävää kilpailuetua⁸. Tekijänoikeuksilla käydään kauppaa ja siitä on tullut kansainvälistä ja merkittävää liiketoimintaa.⁹ Tekijänoikeuksien merkitys on kuitenkin yhä elintärkeää myös itse tekijöille. Tekijänoikeuksien tuomat taloudelliset oikeudet mahdollistavat sen, että tekijä voi elää työllään myymällä esimerkiksi sen julkaisu- ja levitysoikeuksia¹⁰. Useat taiteilijat saavatkin tätä nykyä tulonsa nimenomaa tekijänoikeuksien myynnistä, eivät varsinaisesti itse tehdystä työstä¹¹. Oikeudenalana tekijänoikeus on osa immateriaalioikeutta eli aineetonta oikeutta¹². Yleisen tavan mukaisesti tekijänoikeuksista ilmoitetaan usein tekijänoikeus- eli copyright-merkillä ©, joskaan Suomessa merkin käytöllä ei ole suoria oikeudellisia vaikutuksia¹³.

Tekijänoikeuksia ei tarvitse hakea, vaan ne syntyvät automaattisesti teoksen tekohetkellä tekijälle eli esimerkiksi maalauksen maalanneelle taiteilijalle¹⁴. Tekijä on siis aina luonnolli-

---

⁷ Mansala 2009, 23.

⁸ Pihlajarinne 2014, 14.

⁹ HE 28/2004 vp, 8.

¹⁰ Jokinen 2009, 16.

¹¹ Jokinen 2009, 10.

¹² Haarmann & Mansala 2012, 16.

¹³ Tchernych 2009, 10.

¹⁴ Haarmann & Mansala 2012, 16.

nen henkilö eli ihminen. Tätä oletusta kutsutaan tekijäolettamaksi.¹⁵ Mikäli teoksella on useita tekijöitä, oikeudet syntyvät heille kaikille yhteisesti¹⁶. Tällaisissa yhteisteoksissa tekijöiden työpanosta ei voi erottaa toisistaan, josta esimerkkinä on yhdessä maalattu taulu. Sen sijaan teos, jossa kunkin tekijän työpanos on selkeästi erotettavissa omakseen, ei lasketa yhteisteokseksi. Tällöin kaikkien osapuolien tekijänoikeudet säilyvät heillä oman teoksensa osalta. Hyvä esimerkki yhteen liitetystä teoksesta on artikkelikokoelma, jossa kullakin kirjoittajalla säilyy tekijänoikeus vain omaan teokseensa.¹⁷ Tekijänoikeuslain mukaan tekijänoikeus päättyy, kun tekijän kuolemasta on kulunut 70 vuotta. Tekijän kuoltua hänen tekijänoikeuksiinsa sovelletaan avio-oikeutta, testamenttia ja perintöä koskevia säännöksiä¹⁸.

Tekijänoikeuksien hallinnalla voi olla suuriakin taloudellisia vaikutuksia, esimerkiksi monien taiteilijoiden toimeentulo riippuu lähes yksinomaan tekijänoikeuksien hallinnasta¹⁹. Oikeudet teokseen on mahdollista siirtää sopimalla vaikkapa toiselle henkilölle tai yritykselle. Oikeuksia ei ole kuitenkaan pakko luovuttaa kokonaan, vaan yleisempää onkin luovuttaa vastiketta vastaan käyttöoikeuksia teokseensa. Esimerkiksi yritys voi korvausta vastaan soittaa liiketilassaan artistin musiikkia tai käyttää mainonnassaan valokuvaajan ottamaa valokuvaa.²⁰ Tekijänoikeuksien hallinta ja teoksen omistusoikeus eivät kuitenkaan ole sama asia. Ostamalla taulun ei saa automaattisesti teoksen tekijänoikeuksia ja taas tekijänoikeudet hankkimalla ei kuitenkaan ole välttämättä oikeutta teoksen fyysiseen omistamiseen.²¹

Tekijänoikeudet antavat laajat taloudelliset ja moraaliset oikeudet teokseen, mutta näitä oikeuksia on myös rajattu muutamilla säännöksillä yhteiskunnallisiin, sivistyksellisiin ja sananvapaudellisiin syihin vedoten²². Tämä tarkoittaa sitä, että rajoitusten piiriin kuuluviin toimiin ei tarvita oikeudenhaltijan lupaa. Nämä rajoitussäännökset koskevat kuitenkin vain tekijän taloudellisia, eivät moraalisia oikeuksia.²³ Useimpien PK-yrityksien kannalta rajoitussäännöksiä ei ole tarpeellista osata, sillä niillä ei ole juurikaan vaikutusta liiketoimintaan. Tärkeimmät rajoitukset on kuitenkin hyvä oppia tunnistamaan ainakin nimeltä.

Tekijänoikeuslain toisessa luvussa on listattu oikeuksia rajaavat säännökset. Näihin säännöksiin kuuluu muun muassa oikeus valmistaa teoksesta tilapäisiä kappaleita, valmistaa kappaleita yksityiseen käyttöön, käyttää teosta sisäiseen tiedotuskäyttöön, siteerata teosta ja kirjoit-

---

¹⁵ Tchernych 2009, 11.

¹⁶ Niiranen 2011, 11.

¹⁷ Pihlajarinne 2014, 40.

¹⁸ Haarmann 2014, 137.

¹⁹ Harenko ym. 2006, 2.

²⁰ Haarmann 2014, 137.

²¹ Harenko, Niiranen & Tarkela 2006, 292.

²² Harenko ym. 2006, 3.

²³ Reh binder 2006, 16.

taa teoksesta ajankohtaiskirjoitus. Lisäksi laissa on mainittuna liuta alakohtaisia erityistilanteita, joilla ei ole tavallisen kuluttajan tai yrittäjän näkökulmasta merkitystä. Yrittäjälle merkityksellisin säännös on kenties oikeus käyttää teosta sisäiseen tiedotuskäyttöön. Huomioitavaa on kuitenkin, että vaikka televisiossa näytettyä uutislähetystä voi käyttää sisäiseen tiedotukseen ilman erillisiä toimenpiteitä, on taas painettujen julkaisujen, kuten lehdessä julkaistujen uutisartikkeleiden kopiointi sopimuslisenssin varaista. Toisin sanoen uutisartikkeleiden käyttöön sisäisessä tiedotuksessa tarvitaan kopiointilupa Kopiostolta.²⁴ Kopiointiluvusta on kirjoitettu tarkemmin luvussa 4.4.4.

Tekijänoikeuslaissa säädetään myös lähioikeuksista eli naapurioikeuksista. Lähioikeudet ovat nimensä mukaisesti tekijänoikeutta lähellä olevia oikeuksia, mutta ne eivät tarjoa yhtä laajaa suojaa, kuin tekijänoikeudet²⁵. Tekijänoikeuslaissa lähioikeuksiksi todetaan esittävän taiteilijan, äänitallenteen tuottajan, kuvatallenteen tuottajan, radio- ja televisioyritysten, luettelon ja tietokannan valmistajan, valokuvaajan ja sanomalehtitoimituksen oikeudet. Useiden lähioikeuksien voimassaoloaika on lyhempi kuin tekijänoikeuksien, eikä niille myönnetä vastaavia moraalisia oikeuksia²⁶. Lähioikeuksilta ei myöskään vaadita teoskynnyksen ylittymistä, joten ne saavat suojan automaattisesti²⁷. Hyvä vertailukohde on esimerkiksi valokuvat. Vain riittävään teostasoon yltävä valokuva luokitellaan tekijänoikeuspiiriin yltäväksi teokseksi, mutta kaikki valokuvat nauttivat lähioikeuksien tuomaa suojaa.²⁸ Lähioikeuksien voimassaoloaika on pääsääntöisesti 50 vuotta tekijän kuolemasta²⁹. Tässä opinnäytetyössä emme käsittele lähioikeuksia tämän enempää, sillä niihin voidaan soveltaa lähes suoraan tekijänoikeutta.

2.1 Teoskynnys

Nauttiakseen tekijänoikeuden suojaa tulee teoksen ylittää teoskynnys eli yltää teostasoon. Teos voi siis olla melkein mikä tahansa luovan työn tulos. Edellytyksenä on, että teos on riittävän omaperäinen ja itsenäinen. Yleisesti käytetyn määritelmän mukaan omaperäisyys todetaan siten, ettei kukaan muu, joka työhön olisi ryhtynyt, olisi voinut luoda täsmälleen samantyyppistä teosta. Muita kirjattuja vaatimuksia teoksen tasolle ei ole. Teostasoa koskevalla vaatimuksella ei siis ole mitään tekemistä teoksen taiteellisen tason kanssa, tai sillä, kuinka paljon aikaa tai vaivaa teoksen tekeminen on vaatinut³⁰. Koska teoskynnys on abstrakti käsite, sen arvioinnissa ei ole ehdottomia totuuksia. Asiantuntijatkin voivat erehtyä arvioissaan.³¹ Teos-

---

²⁴ HE 28/2004 vp, 86.

²⁵ Tchernych 2009, 24.

²⁶ Niiranen 2011, 20.

²⁷ Pihlajarinne 2014, 88.

²⁸ Reh binder 2006, 14.

²⁹ Forss 2014, 151.

³⁰ Haarmann & Mansala 2012, 89-90.

³¹ Huuskonen 2011, 110.

kynnyksen arviointia johtaa ennen kaikkea vakiintunut oikeuskäytäntö ja tekijänoikeusneuvoston lausunnot³².

Teoskynnys vaihtelee riippuen teoslajista. Esimerkiksi tekijänoikeusneuvoston ratkaisussa 2015:11 todetaan, että perinteisesti maalauksilla ja kirjallisilla teoksilla on hyvin alhainen teoskynnys. Sen sijaan lyhyillä ilmaisuilla, kuten lyhyillä runoilla tai iskulauseilla teoskynnys on korkeampi. Useimmiten lyhyet ilmaisut eivät tekijänoikeusneuvoston mielestä kuulu tekijänoikeuden suojan piiriin.³³ Hyvinkin lyhyt ilmaisu voi kuitenkin nauttia tekijänoikeuden suojaa, mikäli se arvioidaan riittävän omaperäiseksi ja itsenäiseksi. Esimerkiksi tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 2010:2 todettiin, että laulun säkeiden ”vinksin vonksin” ja ”heikun heikun” käyttö yhtäaikaaisesti mainostekstissä edellyttää oikeudenhaltijan lupaa³⁴.

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita, periaatteita tai aiheita, vaan sitä, miten teos on niiden pohjalta toteutettu. Kuvataiteessa tekijänoikeus pohjautuu esimerkiksi värivalintoihin ja tekniikkaan, kirjallisuudessa sanavalintoihin ja ilmaisiin.³⁵ On siis täysin sallittua kirjoittaa kirja samasta aiheesta, kuin toinen kirjailija. Tekijänoikeutta kutsutaankin sen tähden muodon suojaksi.³⁶ Arvion teoskynnyksen ylittymisestä voi pyytää tekijänoikeusneuvostolta tai viimekädessä tuomioistuimelta³⁷.

2.2 Taloudelliset ja moraaliset oikeudet

Tekijänoikeudet on jaettu taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Tekijä voi halutessaan luopua teoksen taloudellisista oikeuksista, mutta ei moraalisisista.³⁸ Taloudellisiin oikeuksiin kuuluu nimensä mukaisesti sellaiset oikeudet, joilla on varallisuus oikeudellinen kytkös. Tällaisia oikeuksia ovat oikeus valmistaa teoksesta kappaleita ja saattaa teos yleisön saataville, sekä erityisempänä säännöksenä saada jälleenmyyntikorvauksia myydystä kuvataiteen teoksesta. Myös käännöksiä ja muunnelmia varten tarvitaan tekijänoikeuksien haltijan lupa. Selvää on, että kopion valmistaminen teoksesta vaatii oikeudenhaltijan luvan. Monelle hieman yllättäen teoskappaleiden valmistamiseksi lasketaan kuitenkin myös esimerkiksi valokopion ottaminen tai teoksen tallentaminen Internet-palvelimelle.³⁹ Teoksen valmistamiseen liittyvät oikeudet ovat siis yllättävän laajat, sillä ne kattavat kaikki mahdolliset valmistamistavat. Myöskään kappaleen valmistamisen tarkoituksella tai määrällä ei ole merkitystä. Ainoastaan tekijänoi-

---

³² Huuskonen 2011, 116.

³³ TN 2015:11, 4.

³⁴ TN 2010:2, 4.

³⁵ Harenko ym. 2006, 15.

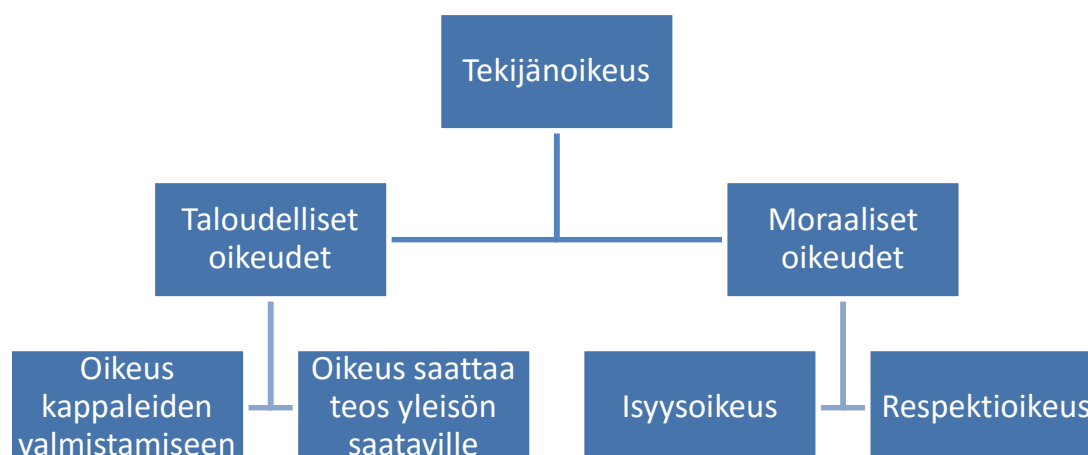
³⁶ Haarmann 2014, 66.

³⁷ Tchernych 2009, 61.

³⁸ Forss 2012, 151.

³⁹ Pihlajarinne 2014, 52-53.

keuden rajoitussäännöissä mainitut tapaukset lasketaan näiden oikeuksien ulkopuolelle.⁴⁰

Kuvio 1: Taloudelliset ja moraaliset oikeudet

Teoksen saattamista yleisön saataville on tekijänoikeuslain mukaan julkisesti esittäminen esitustapahtumassa, kappaleen myyminen, vuokraaminen, lainaaminen tai muu levittäminen, julkinen näyttäminen ilman teknisiä apuvälineitä sekä teoksen saattaminen yleisön nähtäville johtimitse tai johtimitta siten, että se on yleisön saatavilla milloin ja missä tahansa. Teoksen saattaminen yleisön saataville koskee siis myös Internetissä tapahtuvaa toimintaa. Lain mukaan myös esittämistä ja välittämistä ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille voidaan pitää yleisön saataville saattamisena. Jos kyseessä on esimerkiksi elokuva, se on sallittua katsoa perhepiirissä, sillä sitä ei lasketa julkiseksi esittämiseksi. Sen sijaan saman elokuvan näyttäminen esimerkiksi julkisissa tiloissa, jonne kenellä tahansa on pääsy, luetaan julkiseksi esittämiseksi. Myös liiketilat luetaan tavallisesti julkisiksi tiloiksi.⁴¹

Moraalisten oikeuksien tarkoituksena on suojata tekijän persoonallisuutta. Moraalisista oikeuksista tärkeimmät ovat isyysoikeus ja respektioikeus.⁴² Isyysoikeuden mukaan tekijän nimi on hyvän tavan mukaisesti mainittava aina, kun teoksesta valmistetaan kappaleita tai se saattetaan yleisön nähtäville. Respektioikeuden perusteella teosta ei saa muuttaa tai saattaa yleisön saataville niin, että se loukkaisi teosta tai tekijää.⁴³ Loukkaavaa muuntelua voi olla esimerkiksi kuvateoksen merkittävä rajaaminen tai värien muuttaminen⁴⁴. Nykyään erikoisia ti-

⁴⁰ Sorvari 2007, 71.

⁴¹ Harenko ym. 2006, 34-35.

⁴² Haarmann 2014, 70-71.

⁴³ Haarmann & Mansala 2012, 94.

⁴⁴ Rehbinder 2006, 13.

lanteita voi aiheuttaa se, ettei tekijä voi koskaan luopua täysin teoksensa moraalista oikeuksista. Vaikka tekijä vapauttaisi teoksensa täysin vapaasti muiden käytettäväksi, eikä vaatisi itse esimerkiksi nimensä mainitsemista teoksen yhteydessä, velvoittaa taas Suomen tekijänoikeuslaki siihen. Myöhemmin esiteltävissä avoimissa materiaaleissa voi siis olla ristiriita, jossa teoksen käyttöehtojen mukaan tekijän nimeä ei tarvitse mainita teosta käytettäessä, mutta tosiasiasa Suomen tekijänoikeuslaki velvoittaa siihen. On siis kyseenalaista, onko enää nykypäivänä tarkoituksenmukaista, ettei tekijä voi luopua moraalista oikeuksistaan.

Moraalisina oikeuksina voidaan pitää myös katumisoikeutta, luoksepääsyoikeutta ja klassikkosuoja⁴⁵. Katumissuoja tarkoittaa tekijän oikeutta sopimussuhteessa estää teoksen julkaiseminen muuttuneen vakaumuksen, uuden tiedon tai muun vastaavan seikan vuoksi. Pelkkä tyytymättömyys teokseen ei siis ole riittävä syy estää sen julkaisua sopimuksen tekemisen jälkeen.⁴⁶ Tilanne ei ole erityisen tyypillinen, mutta se on hyvä tunnistaa, mikäli sellainen kohdalle sattuu. Luoksepääsyoikeus taas on kuvataiteilijoiden oikeus saada luovuttamansa teos nähtävilleen, mikäli siitä ei koidu kohtuutonta haittaa teoksen omistajalle tai haltijalle⁴⁷. Käytännössä tämä voi näyttäytyä PK-yrittäjälle esimerkiksi tilanteessa, jossa yrityksen tiloihin on ostettu maalaus. Klassikkosuoja on nimensä mukaisesti klassikon aseman saavuttaneille kirjallisille tai taiteellisille teoksille tarkoitettu niin sanottu lisäuoja. Klassikkosuojan turvin menehtyneen taiteilijan kirjallista tai taiteellista teosta ei saa esittää julkisesti sivistyskellisiä etuja loukkaavalla tavalla.⁴⁸ Klassikkoteoksiksi on korkeimman oikeuden ennakkoratkaisussa todettu muun muassa kirjat Liisa Ihmemaassa ja Robinson Crusoe⁴⁹. Katumisoikeutta, luoksepääsyoikeutta ja klassikkosuoja ei voida pitää tyypillisinä PK-yrittäjän näkökulmasta, joten niiden osaaminen lienee aiheellista lähinnä nimen tasolla.

2.3 Tekijänoikeus Internetissä

Tekijänoikeuslaki pätee myös Internetissä. Teoksen laittaminen esille Internetiin muiden nähtäville ei tarkoita, että tekijä olisi luopunut oikeuksistaan teokseensa.⁵⁰ Digitalisoituminen on kuitenkin tuonut runsaasti haasteita tekijänoikeuden tulkintaan. Nykyistä tekijänoikeuslakia ei ole tehty ajatellen internetympäristöä, joten sen soveltaminen sellaisenaan voi olla vaikeaa ja jopa sattumanvaraista. Materiaalia on helppo kopioida, jakaa, ladata ja muunnella. Käden käänteessä teoksesta voi olla tehtynä tuhansia kopioita ja ne ovat kaikkien saatavilla

---

⁴⁵ Pihlajarinne 2014, 59.

⁴⁶ Sorvari 2007, 186.

⁴⁷ TL 52 a §

⁴⁸ Harenko ym. 2006, 470.

⁴⁹ KKO 1967-II-10.

⁵⁰ Niiranen 2011, 13.

maailmanlaajuisesti.⁵¹ Koska materiaalin jakaminen on myös olennainen osa Internetiä ja erityisesti sosiaalisen median palveluita, aiheuttaa lain tulkinta nykyisellään hankaluuksia⁵². Internetissä noudatetaan tekijänoikeudellisissa asioissa lähdemaaperiaatetta. Tekijänoikeuslakia siis sovelletaan sen maan lainsäädännön mukaan, missä maassa palvelun tarjoaja tarjoaa palveluitaan.⁵³ Suomessa toimivien yritysten asiat käsitellään siis Suomen lainsäädännön mukaan, mutta esimerkiksi Facebook soveltaa Yhdysvaltojen lainsäädäntöä⁵⁴. Tämä lisää tekijänoikeudellisten asioiden tulkinnan hankaluutta Internetissä.

Tekijän laittaessa teoksiaan esille Internetiin on aina aiheellista mainita tekijänoikeudet samassa yhteydessä. Teoksen yhteyteen voi lisätä maininnan tekijästä esimerkiksi yleismaailmallisella tavalla © tekijänoikeuden haltija ja teoksen ensimmäinen julkaisuvuosi.⁵⁵ Täten esimerkiksi tämän opinnäytetyön tekijänoikeudet ilmoitettaisiin seuraavasti: © Emilia Tallila 2016. Tämä merkintä on hyvä lisätä myös esimerkiksi yrityksen kotisivuille. Huomioitavaa on kuitenkin, ettei käyttöoikeuden tai fyysisen teoskappaleen ostaminen tuo tekijänoikeutta teokseen, eikä siten myöskään oikeuta muuttamaan tekijän nimeä oikeudenhaltijan nimeksi. Jos tekijänoikeudet ilmoitetaan, ne ilmoitetaan nimenomaa tekijän mukaan.⁵⁶ Mikäli löytää Internetistä materiaalia, jonka haluaisi kopioida, on etsittävä teoksen tekijä käsiinsä ja kysyttävä lupaa häneltä. Useimmissa tapauksissa käyttöoikeus teokseen maksaa, mutta Internetistä on myös mahdollista löytää vapaasti kopioitavaa materiaalia. Vapaasti kopioitavista materiaaleista on kerrottu tarkemmin luvussa 4.2.

Laitonta kopiointia Internetissä kutsutaan myös piratismiksi. Piratismiin kohteena ovat olleet erityisesti musiikki ja elokuvat. Arvatenkin laitton kopiointi aiheuttaa taloudellista menetystä paitsi tekijöille, niin myös koko luovalle alalle.⁵⁷ Tekijänoikeuden haltijalla onkin oikeus vaatia luvatta Internetiin jaetun materiaalin poistamista. Poistamisvaatimus tulee ensisijassa esittää sisällön tuottajalle. Mikäli sisällön tuottaja ei poista luvattonta materiaalia, esitetään vaatimus tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalle, kuten sivutilan tarjoajalle.⁵⁸ Luvattoman materiaalin jättäminen sivustolle poistamispyynnöstä huolimatta voi johtaa siviili- tai rikosoikeudelliseen vastuuseen⁵⁹. Esimerkiksi yrityksellä on velvollisuus poistaa kotisivuiltaan ja sosiaalisen median kanaviltaan sellainen materiaali, jonka alkuperä on epäselvä, tai joka selkeäs-

---

⁵¹ Pihlajarinne 2014, 102.

⁵² Forss 2014, 151.

⁵³ Hyyrynen 2008, 130.

⁵⁴ Oikeus- ja vastuulauseke 2015.

⁵⁵ Reh binder 2006, 15.

⁵⁶ Jokinen 2009, 18.

⁵⁷ Nordenstreng & Rinne 2015, 5.

⁵⁸ Tietoyhteiskuntakaari 189 §.

⁵⁹ Hyyrynen 2008, 126.

ti loukkaa jonkun tekijänoikeuksia⁶⁰. Tekijänoikeuden loukkauksia käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

Internetissä linkitystavallakin on merkitystä tekijänoikeutta tarkastellessa. Pääsääntönä voidaan pitää, että vievät linkit ovat sallittuja, mutta tuovien linkkien kohdalla on yhä epäselvyyksiä. Vievät linkit tarkoittavat linkkejä, joista avautuu uusi sivusto. Tuovat linkit taas tuovat toiselta sivustolta materiaalia omalle sivustolle, esimerkiksi sivustoon upotetun videon. Tuovia linkkejä käytettäessä tulisi aina olla tekijän lupa materiaalin hyödyntämiseen omalla sivustollaan. Tuovat linkit voidaan tulkita kappaleen valmistamiseksi ja/tai yleisön saataville saattamiseksi.⁶¹ Turvallisinta onkin siis välttää erilaisten sovellusten tai palveluiden upottamista yrityksen kotisivuille, mikäli ei ole täysin varma niihin liittyvistä tekijänoikeuksista.

2.4 Tekijänoikeuden loukkaus

Tekijänoikeuden loukkaus on rangaistava teko. Loukkaukset jaotellaan niiden vakavuuden perusteella tekijänoikeusrikkomuksiin ja tekijänoikeusrikoksiin. Rikkomuksen sanktioista on säädetty tekijänoikeuslain 56 §:ssä ja rikoksesta rikoslain 49 luvun 1 §:ssä. Rikkomus ja rikos liittyvät molemmat samaan oikeuden loukkaukseen, mutta tekijänoikeusrikos on rikkomuksesta törkeämpi tekomuoto.⁶² Lisäksi tekijänoikeuden loukkauksesta seuraa aina kielto jatkaa loukkaavaa toimintaa ja hyvitysvelvollisuus, joissain tapauksissa myös vahingonkorvauslakiin perustuva vahingonkorvausvelvollisuus⁶³.

Tekijänoikeusrikkomuksesta voidaan tuomita sakkoihin. Rikkomukseen voidaan tekijänoikeuslain mukaan tuomita, jos tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta valmistaa kopion teoksesta, saattaa teoksen yleisön saataville, tai muutoin rikkoo moraalisten oikeuksien säännöksiä. Myös muunlainen tekijänoikeuslain rikkominen tai laittomasti valmistettujen teoskappaleiden maahantuonti tai Suomen läpikuljettaminen ovat perusteita tuomita tekijänoikeusrikkomukseen. Poikkeuksena kuitenkin on, ettei yksityiseen käyttöön valmistettuja kopioita pidetä rikkomuksena.⁶⁴ Esimerkkinä tekijänoikeusrikkomuksesta on tapaus, jossa henkilö oli tuonut maahan levitettäväksi 80 cd-levyä ja 20 PlayStation-peliä⁶⁵.

Tekijänoikeusrikos on tekotavaltaan rikkomusta törkeämpi. Siitä voidaan tuomita sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeuteen. Teon tulee loukata toisen oikeutta ansiotarkoituksessa

---

⁶⁰ Niiranen 2011, 17

⁶¹ HE 28/2004 vp, 80.

⁶² Sorvari 2005, 77.

⁶³ Pihlajarinne 2014, 194-196

⁶⁴ TL 56 a §.

⁶⁵ KKO 2003:136.

tai siten, että se on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa oikeuden haltijalle. Samat säännökset pätevät myös Internetissä. Myös laittomien kopioiden maahantuonti tai läpikuljettaminen Suomen kautta voidaan tuomita teon vakavuudesta riippuen myös tekijänoikeusrikokseksi rikkomuksen sijaan.⁶⁶ Tekijänoikeusrikoksesta on tuomittu muun muassa tapauksessa, jossa henkilö kopioi entisen työnantajansa tietokantoja ja tiedostoja oman kilpailevan yrityksensä käyttöön. Teon katsottiin tapahtuneen ansiotarkoituksessa ja siten, että se oli omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa ja vahinkoa entiselle työnantajalle.⁶⁷

	Tekijänoikeusrikkomus	Tekijänoikeusrikos
Rangaistus	Sakko	Sakko tai max. 2. vuotta vankeutta
Tiivistetty kuvaus tekotavasta	Tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta	Ansiotarkoituksessa ja/tai siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle

Taulukko 1: Tekijänoikeusrikkomuksen ja tekijänoikeusrikoksen erot

Yllä olevassa taulukossa on selvennetty tiivistetysti tekijänoikeusrikkomuksen ja -rikoksen erot. Tekijänoikeuden loukkauksesta seuraa aina kohtuullisen hyvityksen maksu tekijänoikeuksien haltijalle. Hyvitys tulee maksaa myös siinä tapauksessa, vaikka tekijänoikeuden loukkaus olisi tapahtunut tiedostamatta. Tästä syystä tekijänoikeuslakiin tutustuminen olisi erityisen tärkeää sekä yksityishenkilöille että yrityksille. Mikäli oikeuden loukkaus on tapahtunut tietoisesti, joutuu tekijä myös vahingonkorvausvelvollisuuteen. Korvauksia voi joutua maksamaan esimerkiksi rikoksesta aiheutuneesta menetyksestä ja kärsimyksestä.⁶⁸

Lisäksi tekijänoikeuslaissa on määritelty muitakin mahdollisia seuraamuksia tekijänoikeuden loukkauksesta. Hävittämisseuraamuksessa tekijänoikeuden loukkaukseen käytetyt laittomat teoskappaleet ja rikosentekovälineet voidaan määrätä hävitettäväksi.⁶⁹ Menettämisseuraamuksessa oikeuden loukkauksen tuottama hyöty, rikosentekoväline, rikoksen tuotos tai rikosesine menetetään valtiolle. Näiden säädösten tarkoituksena on estää tekijänoikeuden loukkaajaa jatkamasta toimiaan.⁷⁰ Tekijänoikeuden loukkauksesta tuomittu voidaan myös määrätä liiketoimintakieltoon, jos hän on liiketoiminnassaan olennaisesti laiminlyönyt lakisääteisiä veloitteitaan tai syyllistynyt rikolliseen menettelyyn⁷¹.

⁶⁶ RL 49:1 §.

⁶⁷ KKO 2015:42.

⁶⁸ Haarmann & Mansala 2012, 160.

⁶⁹ Sorvari 2007, 329.

⁷⁰ Harenko ym. 2006, 530-531.

⁷¹ Sorvari 2007, 353.

Mikäli tekijänoikeuden haltija havaitsee hänen oikeuksiaan loukatun, on syytä ottaa yhteys loukkaajaan ja pyytää asian korjausta ja mahdollisesti myös korvausta. Tätä yhteydenottoa kutsutaan usein varoituskirjeeksi. Varoituskirjeen muotoiluun kannattaa kiinnittää erityistä tarkkuutta, jotta ei tule itse toimineeksi hyvän liiketavan vastaisesti. Vaikka varoituskirjeellä ei saataisi tilanteeseen korjausta, toimii se kuitenkin näyttönä, mikäli asia menee tuomioistuimen käsittelyyn. Useimmiten varoituskirjettä kuitenkin seuraavat neuvottelut ja sovinto.⁷² Riitaisissa tai epäselvissä tapauksissa voidaan pyytää myös tekijänoikeusneuvoston lausunto, joka useimmissa tapauksissa ratkaisee kiistan. Mikäli muut toimenpiteet eivät auta, voi asian viedä oikeuteen. Vaikka Suomessa copyright-merkin (©) käytöllä ei ole oikeudellisia vaikutuksia, sen käyttöä kuitenkin suositellaan näyttöarvon vuoksi. Riitatilanteessa oikeuksia loukannut osapuoli ei useimmissa tapauksissa pysty vetoamaan tietämättömyyteen, mikäli tekijänoikeuksista on ilmoitettu copyright-merkillä.⁷³ Suomessa ilmoituksia yksittäisten kuvien tai materiaalien väärinkäytöstä tehdään kuitenkin poliisille vain hyvin harvoin. Ilmoitetuistakin rikkomuksista päättyy vain pieni osa tuomioistuinkäsittelyyn.⁷⁴

2.5 Tekijänoikeusneuvosto

Tekijänoikeusneuvosto on opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa toimiva asiantuntijaelin. Tekijänoikeuslain 55 §:n mukaan neuvoston tehtävänä on avustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä tekijänoikeuslakiin liittyvissä asioissa ja antaa lausuntoja lain soveltamisesta. Käytännössä neuvoston näkyvin ja kenties tärkein tehtävä onkin juuri lausuntojen antaminen. Neuvosto on toiminut Suomessa vuodesta 1986 ja se antaa vuosittain keskimäärin 20 lausuntoa.⁷⁵

Tekijänoikeusneuvoston antamat lausunnot ovat suosituksen luontoisia, eivätkä ne sido oikeudellisesti tuomioistuimia, lausunnon pyytäjää tai vastapuolta. Lausunnoilla on kuitenkin ollut vahva vaikutus oikeuskäytäntöön. Lausuntoa voi pyytää kuka tahansa, myös yritys tai yksityishenkilö. Tyypillisimmillään lausuntopyyntö koskee tekijänoikeudellisen suojan saamisen edellytyksiä, kuten teostason ylittymistä.⁷⁶ Tekijänoikeusneuvoston lausuntojen etuja ovat nopeus, edullisuus ja asiantuntijuus⁷⁷. Tämän vuoksi myös yrittäjien on suositeltavaa hakea mahdollisissa riita-tapauksissa ensin tekijänoikeusneuvoston lausunto tapauksesta. Tuomioistuinprosessit ovat väistämättä pidempiä ja arvokkaampia, kuin lausunnon pyytäminen neuvostolta. Vaikka neuvoston antama lausunto ei ole sitova, se voi kuitenkin olla riitatilanteessa

---

⁷² Mansala 2007, 600.

⁷³ Tchernych 2009, 10.

⁷⁴ Forss 2014, 172.

⁷⁵ Harenko ym. 2006, 705.

⁷⁶ Oesch 2011, 118-119.

⁷⁷ Oesch 2011, 131.

hyvä ensimmäinen askel kiistan selvittämiseksi. Tällöin molemmat osapuolet saavat helposti asiantuntevan näkemyksen ja kiistat voidaan sopia neuvoston näkemyksen mukaisesti ilman tuomioistuinprosessia.

Tekijänoikeusasetuksessa säädetään, että valtioneuvosto määrää tekijänoikeusneuvoston oikeusministeriön esityksestä aina kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvostoon tulee aina kuulua puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään viisitoista jäsentä. Neuvostossa tulee olla edustettuna keskeiset tekijänoikeuslaissa säädettyjen oikeuksien haltijat sekä suojakohteiden käyttäjät. Annetut lausunnot julkaistaan opetus- ja kulttuuriministeriön sivuilla⁷⁸. Annettuja lausuntoja on hyödyllistä käydä selaillessa saadakseen paremman kuvan tekijänoikeuslain tulkinnasta eri tilanteissa. Lausunnot liittyvät usein liiketoimintaan. Todettu on muun muassa, etteivät yritysten logot tavallisesti yltä tekijänoikeussuojan vaatimaan teostasoon⁷⁹.

2.6 Tekijänoikeuslain historia ja tulevaisuus

Tekijänoikeuksien kehitys nykyiseen muotoonsa katsotaan alkaneen kirjapainon keksimisen jälkeen. Suomessa tekijänoikeuslaki astui ensimmäisessä muodossaan voimaan vuonna 1829. Tuolloin laki kosketti lähinnä kirjan tekijän ja taiteilijan oikeuksia työnsä tuotteisiin. Lain kehittämisestä ohjasivat voimakkaasti Pariisin vuoden 1883 ja Bernin vuoden 1886 yleissopimukset. Yleissopimusten tavoitteena oli turvata taiteilijoiden oikeudet kansainvälisemmällä tasolla. Suomi liittyi Pariisin yleissopimukseen vuonna 1921 ja Bernin yleissopimuksen 1928. Sopimukseen liittyminen merkitsi sitä, että jokainen sopimukseen liittynyt valtio oli velvollinen tarjoamaan muille jäsenvaltioiden kansalaisille saman tekijänoikeudellisen suojan, kuin omille kansalaisilleenkin.⁸⁰

Suomen tekijänoikeuslainsäädäntöön ovat vaikuttaneet myös muut kansainväliset sopimukset, kuten tekijänoikeuden maailmankonventio, Rooman yleissopimus, Geneven yleissopimus, Brysselin yleissopimus, WIPO:n eli Maailman henkisen omaisuuden järjestön tekijänoikeussopimus ja TRIPS-sopimus eli Sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista. Näillä sopimuksilla on sovittu esimerkiksi tekijänoikeuksien muotovaatimusten kieltämisestä, tekijänoikeuksien suhteesta digitalisaatioon ja tekijänoikeuden suojan toteutumises-
ta.⁸¹

Kansainvälisten sopimusten ja EU-jäsenyyden tuomien vaikutusten lisäksi lakia pyritään kehittämään tietenkin myös kansallisella tasolla. Yhtenä suurimmista haasteita pidetään tällä het-

---

⁷⁸ Tekijänoikeusneuvosto 2016.

⁷⁹ TN 2011:7, 4.

⁸⁰ Haarmann 2014, 5-11.

⁸¹ Pihlajarinne 2014, 20.

kellä digitalisoitumista ja erityisesti Internetiä.⁸² Kansainväliset sopimukset takaavat vähimmäissuojan teoksille, mutta koska jäsenvaltiot saavat toteuttaa vaatimukset eri tavoin, eroavat tekijänoikeudelliset lainsäädännöt tosiasiallisesti eri maissa toisistaan. Tästä johtuen Internetissä tapahtunutta tekijänoikeuden loukkausta voidaan päätyä puimaan useiden eri maiden tuomioistuimissa, jolloin lopputulokset ja tulkinta voivat olla hyvin epäyhtenäisiä.⁸³

Tekijänoikeuslain kehittämistyö on ollut Suomessa jatkuva prosessi viimeisten vuosikymmenten aikana myös⁸⁴. Lakiin on tehty lukuisia lisäyksiä ja muutoksia sitten nykyisen lain julkaisuvoiton 1961. Tekijänoikeuslakia on kuitenkin alettu tästä johtuen kritisoida epäjohtavuudesta ja sekavuudesta. Ongelmallisena pidetään myös sitä, että lain säädökset on pyritty koskemaan sekä palveluita ja tavaroita.⁸⁵ Lakia ei ole myöskään tehty ajatellen internetiympäristöä, mikä aiheuttaa ongelmia nykyisen lain tulkinnassa. Esimerkiksi kappaleen valmistaminen on tyystin eri asia Internetissä ja sen ulkopuolella, vaikka nykyinen laki tulkitsee ne samoin. Tekijänoikeuslain käsitteistöä ja periaatteita olisi siis syytä muuttaa. Kuitenkaan tämä ei voi tapahtua pelkästään kansallisella tasolla, sillä esimerkiksi Suomi on sidottu useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joista muutoksen olisi syytä alkaa.⁸⁶

Tekijänoikeutta on vuoroin haluttu kollektivisoida ja vuoroin individualisoida. Kollektivisoinnissa on esitetty, että teosten tulisi olla vapaita kaikkien käytölle ja tekijöille maksettaisiin siitä korvaukseksi apurahaa. Individualistisessa näkemyksessä taas on korostettu tekijöiden yksinoikeutta teoksiinsa. Digitalisoituminen on aiheuttanut uuden kollektivismin aallon kuluttajien pariin suhteessa tekijänoikeuksiin. Teoksia kopioidaan helposti ja nopeasti Internetistä, eikä tekijöillä ole suuria mahdollisuuksia puuttua väärinkäyttöihin. Tekijöiden on mahdotonta valvoa, käytetäänkö heidän oikeuksiaan väärin. Lainsäädännön tulisi ottaa selkeä askel jompaankumpaan suuntaan nykyisten haasteiden ratkaisemiseksi. Joko oikeuksien valvontaa lisätään, tai sitten teoksia vapautetaan avoimempaan käyttöön.⁸⁷

3 Sopiminen tekijänoikeuksien siirrosta

Tekijänoikeuksien kauppaamiseen liittyvä toiminta on nykyään erittäin kaupallistunutta toimintaa. On varsin tavallista, että sopimukset teoksien käyttöoikeuksista ovat todella yksityiskohtaisia ja nimenomaisesti kyseessä olevaa siirtoa varten tehtyjä.⁸⁸ Tekijänoikeuksien kaupan ympärille on kehittynyt jopa omia teollisuudenalojaan, mikä varmasti kuvastaa niiden

⁸² Tekijänoikeuspolitiikka 2012, 6.

⁸³ Haarmann & Mansala 2012, 35-36.

⁸⁴ Tekijänoikeuspolitiikka 2012, 7.

⁸⁵ Kemppinen 2011, 104.

⁸⁶ Pihlajarinne 2014, 103.

⁸⁷ Haarmann 2014, 46.

⁸⁸ Vuortama & Kerosuo 2004, 134.

merkitystä liiketoiminnalle⁸⁹. Koska tekijänoikeuksien tuomat taloudelliset oikeudet voivat mahdollistaa monien elannon, tapahtuu oikeuksien luovutus tavallisesti vastiketta vastaan⁹⁰. Tekijä voi luopua taloudellisista oikeuksistaan joko osittain tai kokonaan, mutta ei moraalista oikeuksistaan⁹¹

Tekijänoikeus on suurimmilta osin tahdonvaltaista eli dispositiivista oikeutta⁹². Se tarkoittaa sitä, että oikeuksien luovuttamisesta voidaan sopia täysin osapuolten tahdon mukaisesti. Poikkeuksena asiassa ovat tekijänoikeuslaissa erikseen säädetyt oikeudet, kuten esimerkiksi moraaliset oikeudet.⁹³ Mikäli sopimuksessa ei ole sovittu jostain nimenomaisesta asiasta, noudatetaan silloin aina tahdonvaltaista lainsäädäntöä eli tässä tapauksessa tekijänoikeuslakia⁹⁴. Myöskään tekijänoikeuksiin liittyville sopimuksille ei ole asetettu minkäänlaisia muotovaatimuksia, kuten ei sopimusoikeuden useimmissa tapauksissa yleensä⁹⁵. Tekijänoikeuteen liittyvät sopimukset voidaan siis toteuttaa niin sisällön kuin muotonsakin puolesta täysin osapuolten tahdon mukaisesti. Tämä johtaa siihen, että tekijänoikeus on hyvin pitkälti sopimusoikeutta, jolloin sopimusoikeuden periaatteiden tunteminen on välttämätöntä. Tekijänoikeudellista sopimusoikeutta kuvaillaankin vaativaksi osaamisen alueeksi, joka on kytköksissä myös työ- ja kilpailuoikeuteen⁹⁶.

Vaikka tekijänoikeuksien parissa pätee sopimusvapaus, on sopimuksien pohjalla muun lainsäädännön puuttuessa usein tahdonvaltainen kauppalaki ja laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista eli oikeustoimilaki⁹⁷. Lisäksi sopimuksia tulkitaan yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan. Kauppalaki koskee irtaimen tavaran kauppaa ja vaihtoa, eli siis ainoastaan fyysisiä teokappaleita. Kauppalaki on tahdonvaltainen yleislaki, jonka säädöksistä on siis mahdollista sopia myös toisin. Mikäli sopimuksessa ei ole sovittu jostain nimenomaisesta asiasta ja sopimus riitaantuu, noudatetaan kauppalain säädöksiä. Usein sopimuksissa sovitaan nimenomaisesti, ettei kauppalain säännöksiä sovelleta. Tämä johtuu siitä, että monet pitävät lakia myyjän kannalta liian ankarana ja ostajaa suosivana.⁹⁸

Oikeustoimilaki käsittelee pääasiallisesti sopimuksen tekemistä ja syntyä, mutta sisältää säädöksiä myös sopimuksen tulkinnasta ja sovittelusta. Tekijänoikeuksien kannalta oikeustoimilain merkittävin pykälä on 36 §, joka käsittelee kohtuuttomien sopimusehtojen sovittelua.

---

⁸⁹ Pihlajarinne 2014, 17.

⁹⁰ Jokinen 2009, 16.

⁹¹ Pihlajarinne 2014, 190.

⁹² HE 28/2004 vp, 13.

⁹³ Reh binder 2006, 19.

⁹⁴ Hannula & Kari 2004, 16.

⁹⁵ Harenko ym. 2006, 291.

⁹⁶ HE 28/2004 vp, 8-9.

⁹⁷ Jaakkola & Sorsa 2005, 22.

⁹⁸ Hannula & Kari 2004, 151-152.

Kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta on säädetty myös itse tekijänoikeuslaissa pykälässä 29, jota sovelletaankin ensisijaisesti kohtuuttomien ehtojen sovitteluun. Pykälän mukaan sopimusehtoa on voitava sovittaa tai jättää huomioimatta, mikäli se on alalla vallitsevan hyvän tavan vastaisella tavalla tai muutoin kohtuuton, tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen.⁹⁹

3.1 Sopimusoikeudelliset periaatteet

Sopimusoikeuden mukaan sopimus syntyy siinä hetkessä, kun tarjous ja vastaus ovat saman sisältöiset. Esimerkiksi sähköpostitse toimitettu hyväksyvä vastaus tarjoukseen merkitsee synnyttä sopimusta.¹⁰⁰ Keskeisiä sopimusoikeudellisia periaatteita ovat sopimusvapaus, sopimuksen sitovuus, lojaliteettiperiaate, kohtuullisuusperiaate ja suppean tulkinnan periaate. Sopimusvapaus tarkoittaa sitä, että sopimuksen tekeminen on vapaaehtoista, eikä sopimuksen sisällölle tai muodolle ole asetettu vaatimuksia. Sopimuksen sitovuus taas viittaa siihen, että sopimukset on tehty pidettäväksi. Sopimusrikkomuksesta seuraa lähes poikkeuksetta sanktio, tosin periaatteella on neljä poikkeustilannetta. Ennalta arvaamattomissa ja ylivoimaisia esteitä kohdatessa eli niin sanottu force majeure -tilanteissa tai sopimuksen ollessa mitätön, pätemätön tai kohtuuton sopimusta ei tarvitse noudattaa sellaisenaan, vaan sitä voidaan esimerkiksi sovittaa.¹⁰¹

Lojaliteettiperiaatteen mukaisesti sopimuksen tekijän tulee ottaa kaikin tavoin toisen sopijaosapuolen etu huomioon. Kohtuullisuusperiaate taas tarkoittaa, että kohtuuttomia sopimusehtoja on voitava sovittaa. Sopimukset kannattaakin siis alusta alkaen tehdä mahdollisimman reiluiksi molempia osapuolia kohtaan, jotta vältyttäisiin niitä mahdollisesti seuraavilta riidoilta ja siten uudelleen sovittelulta. Tämä periaate koskee myös vakioehtoja.¹⁰² Suppean tulkinnan periaatteen mukaan sopimusta on tulkittava ahtaasti, jolloin sen ei katsota sisältävän mitään muuta, kuin mitä siitä käy ilmi. Tämä tulkintamalli suosii sopimuksen tekijää ja on yleisesti käytössä tekijänoikeuksien parissa. Suppean tulkinnan periaatetta kutsutaan usein myös heikomman osapuolen suojaksi.¹⁰³

Sopimuksia tulkittaessa ensin katsotaan pakottavaa lainsäädäntöä ja sitten itse sopimusta. Seuraavina lähteinä ovat osapuolten aiempi tai alan yleinen kauppatapa ja viimeisenä tahdonvaltainen lainsäädäntö. Tekijänoikeudellisiin sopimustilanteisiin ei kuitenkaan normaalisti liity pakottavaa lainsäädäntöä, josta kuluttajansuojalaki voisi olla yksi esimerkki. Pakottava lain-

---

⁹⁹ TL 29 §

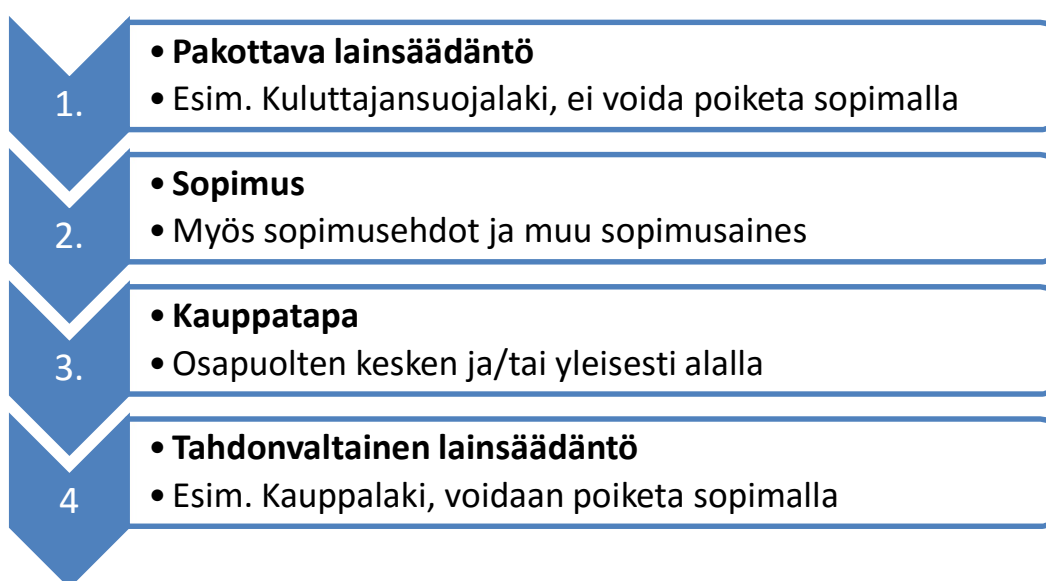
¹⁰⁰ Saarnilehto 2009, 39.

¹⁰¹ Jaakkola & Sorsa 2005, 45-49.

¹⁰² Hemmo 2013, 12.

¹⁰³ Lohi 2008, 42-43.

säädäntö liittyykin lähinnä kuluttajasopimuksiin.¹⁰⁴ Tämä tarkoittaa, että tekijänoikeudellisia sopimuksia tulkitessa tavallinen tulkitsemisjärjestys on itse sopimus, kauppatapa ja tahdonvaltainen lainsäädäntö, kuten kauppalaki. Tästä syystä on erityisen tärkeää tehdä tekijänoikeuksiin liittyvät sopimukset huolellisesti. Sopimuksessa voidaan myös päättää siitä, sovelletaanko sen tulkinnassa tahdonvaltaista lainsäädäntöä, kuten esimerkiksi kauppalakia vai ei¹⁰⁵. Käytännössä sopimuksen tulkinnan normihierarkia tarkoittaa sitä, että epäselvissä tai ristiriitaisissa tapauksissa sopimusta tulkitaan normihierarkian esittämässä järjestyksessä, vaikka esimerkiksi sopimuksessa esiintyvä kohta olisi ristiriitainen aiemman kauppatavan tai tahdonvaltaisen lainsäädännön kanssa. Alla olevassa kuviossa on selvennetty sopimuksen tulkinnan normihierarkiaa.

Kuvio 2: Sopimuksen tulkinnan normihierarkia

Sopimusriidoissa pyritään tavallisesti neuvotteluratkaisuun johtuen muun muassa tuomioistuininprosessin julkisuudesta. Yritysten väliset sopimusriidat käsitelläänkin usein välimiesmenettelyllä. Välimiehet ovat joko riidan osapuolten tai ulkopuolisen elimen valitsemissa edustajia, jotka antavat riidasta tuomion. Menettely on nopea ja ei-julkinen, mistä syystä monet yrittäjät kallistuvat sen puoleen, vaikka tuomiosta ei voikaan valittaa.¹⁰⁶ Välimiesmenettelyn kustannukset voivat olla huomattavasti arvokkaammat kuin tuomioistuininprosessi, mutta menettely on silti monen yrittäjän mieleen joustavuutensa, asiantuntijuutensa ja ehdottoman

¹⁰⁴ Hemmo 2007, 564-566.

¹⁰⁵ Hannula & Kari 2004, 153.

¹⁰⁶ Hemmo 2013, 69-70.

luottamuksellisuutensa vuoksi¹⁰⁷. Mikäli haluaa selvittää pienemmällä kustannuksella, eikä oikeudenkäynnin julkisuus haittaa, on tavallinen tuomioistuinprosessikin hyvä vaihtoehto.

3.2 Vakiosopimukset ja vakioehdot

Alakohtaisia vakiosopimuksia ja vakioehtoja on olemassa useita erilaisia ja niitä voidaan noudattaa osapuolten niin sopiessa. Vakiosopimus tarkoittaa valmiiksi laadituista vakioehdoista koostuvaa sopimusta, jota voidaan käyttää useissa eri sopimuksissa ja eri sopimusosapuolten kanssa. Vakioehdot ovat siten etukäteen laadittu säädöskokoelma sopimuksen ehdoista, jota niin ikään voidaan hyödyntää uudelleen ja uudelleen. Ehdot voivat olla suoraan osana sopimusta tai ne voivat olla sopimuksen liitteenä.¹⁰⁸ Vakiosopimuksen vastakohta on yksilöllinen sopimus, joka tehdään nimenomaisesti yksittäistä kauppaa koskien. Vakiosopimuksien käyttö on aikaa ja rahaa säästävää tapa tehdä sopimuksia tilanteissa, joihin ei liity poikkeuksellisia tai erityisiä piirteitä.¹⁰⁹ Vakiosopimuksia käytetäänkin tavallisesti tilanteissa, joissa solmitaan suuria määriä samankaltaisia sopimuksia. Jos yritys esimerkiksi hankkii usein markkinointikäyttöön käyttöoikeuksia valokuvuihin, voidaan oikeuksien hankinta tehdä vakiosopimusta käyttämällä.¹¹⁰

Mikäli sopimusosapuolet haluavat noudattaa alakohtaisia vakioehtoja, tulee siitä nimenomaisesti mainita sopimuksen yhteydessä. Vaikka alalla olisi olemassa omia vakioehtojaan, niitä ei siis ole välttämätöntä hyödyntää. Sopimuksessa oleva maininta vakioehtojen käytöstä tulee olla riittävän selkeä ja yksilöity, sekä molempien sopimusosapuolten täytyy olla tietoisia ehtojen soveltamisesta. Muutoin vakioehdot eivät sido osapuolia, vaan sopimus on siltä osin pätemätön.¹¹¹ Vakioehdot voidaan ottaa mukaan myös yksilöllisesti tehtyyn sopimukseen, mikäli se sopimusosapuolille sopii. Mikäli sopimusosapuolet ovat jo pitkään käyttäneet vakioehtoja osana sopimuksiaan, voidaan vakioehtoja pitää jo vakiintuneena kauppatapana. Tällöin ehtoja tulee noudattaa myös jatkossakin, vaikka niitä ei olisi tuoreimmissa sopimuksissa mainittukaan.¹¹²

Vakioehdot voivat olla joko yksittäisen yrityksen itse tekemiä ja käyttämiä, sopimusosapuolten yhdessä tekemiä ja käyttämiä tai viranomaisten hyväksymiä alakohtaisia vakioehtoja.¹¹³ Esimerkki tällaisesta yleisestä alakohtaisesta vakioehdosta on Finnfoton eli Suomen Valokuva-järjestöt ry:n laatimat valokuvan ja multimedian oikeuksien luovuttamisen vakioehdot. Kysei-

¹⁰⁷ Hannula & Kari 2004, 365-366.

¹⁰⁸ Wilhelmsson 2008, 35-36.

¹⁰⁹ Jaakkola & Sorsa 2005, 168-169.

¹¹⁰ Saarnilehto 2009, 62.

¹¹¹ Saarnilehto 2009, 63-66.

¹¹² Hannula & Kari 2004, 157.

¹¹³ Jaakkola & Sorsa 2005, 169-170.

set ehdot ovat vapaasti hyödynnettävissä yhdistyksen kotisivuilla.¹¹⁴ Vaikka monilla aloilla on omia sopimusehtojaan, niiden käyttämistä ei voida velvoittaa. Jokainen yrittäjä voi siis päättää, haluaako käyttää vakiosopimuksia ja vakioehtoja. Luonnollisesti tosin sopimuskumppaneidenkin tulee hyväksyä sopimukset ja niihin sisältyvät ehdot. Myös tämän opinnäytetyön liitteenä on vakiosopimuksia. Mallisopimuksista on kerrottu tarkemmin luvussa 4.5.

Vakiosopimukseen ja vakioehtoihin pätevät samat sopimusoikeuden periaatteet kuin sopimukseen yleisestikin ottaen. Mikäli jokin ehdoista katsotaan kohtuuttomaksi, sitä tulee voida sovitella. Kuitenkaan yksittäinen kohtuuttomaksi todettu ehto ei muuta koko sopimusta pätemättömäksi.¹¹⁵ Asiakkaan kannalta ankarakin ehto voi kuitenkin olla pätevä osa vakioehtoja, mikäli sitä on erityisesti korostettu sopimusta solmiessa¹¹⁶. Mikäli sopimuksessa ja sen yhteydessä olevien sopimusehtojen ilmenee ristiriita, noudatetaan aina itse sopimuksen sisältöä. Yksilöllisesti sopimusta varten tehdyt ehdot ovat siis aina normihierarkiassa korkeammalla kuin vakioehdot.¹¹⁷ On myös täysin mahdollista päätyä tilanteeseen, jossa kummallakin sopimusosapuolella on omat erilaiset vakioehtonsa, joita he haluavat noudattaa. Tätä tilannetta kutsutaan termillä ”battle of forms” eli vakioehtojen kollisio. Ristiriitaisista ehdoista pitäisi siis päästä sopuun ennen sopimuksen tekemistä. Mikäli huomataan vasta jälkikäteen, että osapuolet ovat viitanneen sopimukseen liitetyissä vakioehdoissa kukin omiin vakioehtoihinsa, voi sovitteleva ja tulkinta olla jo haastavampaa.¹¹⁸

3.3 Tekijänoikeussopimuksien sisältö

Sopimus tekijänoikeuksien siirrosta voidaan tehdä kirjallisesti, suullisesti tai hiljaisesti eli konkludenttisesti. Kaikki sopimusmuodot ovat yhtä päteviä, mutta muun muassa riitatilanteiden varalta sopimukset on syytä aina tehdä kirjallisesti. Kirjalliseen sopimukseen on myös aina helppo palata tarkastamaan, mitä sovittiin.¹¹⁹ Tekijänoikeussopimuksille ei ole muotovaatimuksia, mutta niihin on kuitenkin hyvä sisällyttää siirtyvien oikeuksien määrittelyn lisäksi ainakin päivämäärä ja allekirjoitukset. Merkittävillä sopimuksilla voi myös olla todistajat.¹²⁰ Sopimukseen ei myöskään saa sisällyttää kohtuuttomia ehtoja. Mikäli sellaisia sopimukseen päätyy, tulee niitä voida sovitella.¹²¹ Tekijänoikeussopimuksia tulkitaan ahtaasti eli ne sisältävät vain sen, mikä niistä käy ilmi¹²².

---

¹¹⁴ Työkalut 2016.

¹¹⁵ Wilhelmsson 2008, 68.

¹¹⁶ Hemmo 2007, 162.

¹¹⁷ Wilhelmsson 2008, 88-89.

¹¹⁸ Hemmo 2013, 25.

¹¹⁹ Hannula & Kari 2004, 159.

¹²⁰ Jaakkola & Sorsa 2005, 59.

¹²¹ HE 181/2014 vp, 5.

¹²² KKO 2005:92.

Oikeudet voidaan siirtää joko kokonaan tai osittain, määräajaksi tai pysyvästi, määrättyyn tarkoitukseen tai vapaaseen käyttöön ja niin edelleen. Sopimukseen onkin syytä kirjata ainakin siirtyvät oikeudet, käyttötarkoitus, käyttöaika, maantieteelliset rajoitukset, oikeuksien siirtymishetki, oikeudet kopioiden ottamiseen, oikeudet edelleen myyntiin, muutosoikeudet, teoksen omistus- ja hallintaoikeus sekä korvaus oikeuksien siirrosta.¹²³ Tekijänoikeuksia hankkiessa sekä ostajaa että myyjää eniten kiinnostava seikka on varmasti korvauksen suuruus. Korvaus voidaan maksaa joko kertamaksuna tai joissain tapauksissa jatkuvina rojaltimaksuina. Suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen myöntämässä sopimuslisensoissa hinnat ovat vakiot, mutta erityisesti suoraan tekijältä ostetut tekijänoikeudet voivat sisältää paljonkin neuvotellua hinnasta. Usein kuitenkin sopimus tehdään myyjän esittämän hinnan perusteella. Sopimuksen sisältö vaikuttaa suoraan korvauksen suuruuteen. Esimerkiksi hankkiessa niin sanotusti teoksen kaikki oikeudet voi korvaussumma olla huomattavan suuri verrattuna taas esimerkiksi kertaluontoiseen, suppeaan käyttöoikeuteen.¹²⁴ Merkittäessä hintoja sopimukseen on myös aina syytä muistaa mainita, sisältävätkö hinnat arvonlisäveron vai eivät.

Kertajulkaisu-oikeus tarkoittaa julkaisua kerran siinä yhteydessä, missä sopimusta tehdessä on sovittu. Mikäli teosta halutaan vaikkapa käyttää eri yhteydessä, tulee tehdä uusi sopimus. Kertajulkaisu-oikeus onkin tekijän kannalta hyvä vaihtoehto ja siksi se onkin hyvin tavallinen käytäntö.¹²⁵ Oikeuksien luovutus voi myös olla joko yksinomainen tai rinnakkainen, eli käyttöoikeudet teokseen ovat joko yhdellä tai useammalla taholla. Yksinomainen käyttöoikeus tarkoittaa sitä, että edes teoksen tekijä ei saa hyödyntää teosta sopimuksen voimassaoloaikana. Tekijä voi kuitenkin sopia, että yksinomaisen käyttöoikeuksien luovutuksen lisäksi tekijällä säilyy silti myös itsellään käyttöoikeus omaan teokseensa esimerkiksi portfolioikäytössä.¹²⁶ Yrittäjän näkökulmasta yksinomainen käyttöoikeuksien hankkiminen on usein parempi vaihtoehto, sillä muuten on olemassa teoreettinen mahdollisuus, että sama teos voi päätyä myös esimerkiksi kilpailijan käyttöön.

Hankittuja tekijänoikeudellisia käyttöoikeuksia ei saa luovuttaa edelleen, ellei asiasta ole nimenomaisesti sovittu. Käyttöoikeudet teokseen voi siis lähtökohtaisesti hankkia ainoastaan itse teoksen tekijältä. Sen sijaan fyysinen teoskappale, johon ei liity tekijänoikeuksien omistusta, on mahdollista jälleen myydä eteenpäin.¹²⁷ Huomioitavaa on myös, ettei fyysisen teoskappaleen myyminen merkitse automaattisesti teoksen tekijänoikeuksien myymistä. Ostamalla taulun ei siis normaalissa tilanteessa saa teoksen tekijänoikeuksia, vaan ne säilyvät tekijäl-

---

¹²³ Reh binder 2006, 18-19.

¹²⁴ Oesch 2007, 26-29.

¹²⁵ Vuortama & Kerosuo 2004, 165-166.

¹²⁶ Tikkanen 2007, 33.

¹²⁷ Tikkanen 2007, 41.

lä. On tärkeää erottaa fyysisen teoksen omistusoikeus ja tekijänoikeudelliset käyttöoikeudet toisistaan.¹²⁸

3.4 Tekijänoikeudet työsuhteessa

Työsuhteessa luotujen teosten oikeudet kuuluvat lähtökohtaisesti teoksen tehneelle työntekijälle, eivätkä yritykselle. Tämä säännös on kieltämättä ristiriitainen työsopimuslain kanssa, jonka perussääntö on, että työn tulokset kuuluvat työnantajalle. Yksi tekijänoikeuslain alkuperäisistä tarkoituksista oli turvata itsenäisille taiteilijoille korvaus heidän tekemästään työstä, mutta nykyään yhä useammin luomistyö tapahtuu työsuhteessa.¹²⁹ Jos työntekijä saa palkkaa siitä, että luo teoksia työnantajalleen, onko enää kohtuullista ajatella, että työnantajalla ei siitä huolimatta ole oikeuksia teoksiin? Työsuhdeolettaman mukaan ottamista lakiin on ehdottanut muun muassa oikeusneuvos Mikko Tulokas vuonna 2008 opetusministeriölle tekemässään selvityksessä¹³⁰. Perinteisillä kulttuurialoilla tekijät ja tuottajayritykset ovat voimakkaasti vastustaneet työsuhdeolettaman lisäämistä tekijänoikeuslakiin. Sen sijaan aloilla, joissa työskennellään pääsääntöisesti vakituksessa työsuhteessa, idea on saanut kannatusta.¹³¹ Myös Suomen Yrittäjät on kannattanut olettaman ottamista mukaan lainsäädäntöön. Suomen Yrittäjien näkökulmasta työsuhdeolettama parantaisi nimenomaa PK-yrittäjien asemaa, sillä pienissä ja keskisuurissa yrityksissä ei lähtökohtaisesti ole vastaavaa sopimusosaamista kuin suuryrityksillä.¹³²

Oikeudet voidaan kuitenkin siirtää yritykselle joko osittain tai kokonaan ja se onkin varsin yleinen käytäntö. Mikäli oikeuksien siirrosta ei ole erikseen sovittu, pahimmassa tapauksessa työntekijä voi viedä yritykselle tärkeät materiaalit mennessään, mahdollisesti jopa kilpailemaan yritykseen.¹³³ Taloudellinen riski tekijänoikeuksien siirtämisen suhteen jää aina työnantajalle¹³⁴. Tekijänoikeuksien siirtymisestä yritykselle voidaan sopia esimerkiksi työsopimuksessa, työehtosopimuksessa tai erillisellä sopimuksella. Ainoa poikkeus tekijänoikeuksien siirtymisessä ovat tietokoneohjelmat ja tietokannat ja niihin läheisesti liittyvät oikeudet, sillä ne siirtyvät automaattisesti työntekijältä työnantajalle, ellei toisin sovita.¹³⁵ Eri aloilla on vaihtelevat käytännöt sen suhteen, mitkä työntekijän tekemät teokset katsotaan olevan tarpeen siirtää yrityksen omistukseen. Media-ala on hyvä esimerkki siitä, että tekijänoikeuksien luovutus yrityksen käyttöön on enemmän sääntö kuin poikkeus. Esimerkiksi toimittajan kirjoittaessa

---

¹²⁸ Jokinen 2009, 18.

¹²⁹ Lohi 2008, 32.

¹³⁰ Tulokas, M. 2008, 46.

¹³¹ Nordenstreng & Rinne 2015, 22-23.

¹³² Tulokas, M. 2008, 28.

¹³³ Hannula & Kari 2004, 255.

¹³⁴ Lohi 2008, 31.

¹³⁵ Niiranen 2011, 4-6.

artikkeleita lehtitalolle on selvää, että lehtitalo haluaa oikeudet artikkeleihin, joiden kirjoittamisesta on maksanut toimittajalle.¹³⁶

Oikeuksien siirrosta on aina syytä sopia kirjallisesti. PK-yrityksissä oikeuksien siirtymistä on aiheellista sopia esimerkiksi tilanteissa, joissa työntekijät ottavat valokuvia tai piirtävät kuvia yrityksen markkinointimateriaaleihin. Siirtääkseen työntekijänsä työsuhteessa tekemien teosten oikeudet yritykselle, voidaan työsuhteessa käyttää esimerkiksi seuraavaa mallilauseketta: ”Työntekijän työsuhteessa luomien teosten taloudelliset oikeudet siirtyvät työnantajalle automaattisesti, kokonaisuudessaan, pysyvästi ja ilman lisäkorvausta. Teosten moraaliset oikeudet säilyvät työntekijällä. Työnantaja saa ilman työntekijän lupaa muunnella ja myydä edelleen teokset, mikäli niin katsotaan aiheelliseksi.” Oheisesta mallilausekkeesta löytyy myös kaikkia immateriaalioikeuksia koskeva lauseke tämän opinnäytetyön liitteenä olevasta mallisopimuksesta numero kaksi. Oikeus myydä edelleen ja muunnella teoksia on mainittu lausekkeessa sen tähden, että ilman erikseen asiasta sopimista työnantajalla ei olisi niihin oikeuksia edes sen jälkeen, kun teosten oikeudet olisi siirretty työntekijältä työnantajalle¹³⁷. Oikeuksien siirtymisestä voidaan myös sopia aina erikseen kunkin oikeuden siirron yhteydessä, mikäli tällaiset tilanteet ovat harvinaisempia.

4 Tekijänoikeuksien hankkiminen PK-yrityksien toimintaan

Halutessaan käyttää tekijänoikeuden alaista materiaalia, tulee ennen kaikkea kysyä tekijän lupa. Käyttöoikeuksien hankkiminen on hyvin usein vastikkeellista, eli käytöstä on maksettava tekijälle korvausta. Tekijänoikeuksien luovutus voidaan tehdä kokonaisluovutuksena tai osaluovutuksena, joista jälkimmäinen onkin yleisempää¹³⁸. Tyypillisesti tekijä ei halua luopua kaikista teoksensa oikeuksista, vaan myy siihen käyttöoikeuksia. Käyttöoikeuksia myymällä tekijä siis sallii ostajan hyötyä teoksestaan myös kaupallisessa tarkoituksessa. Tekijänoikeuksien käyttöoikeusmaksut ovat usein kertakorvauksia, mutta joissain tapauksissa myös jatkuvat rojaltimaksut ovat mahdollisia.¹³⁹ Tavallisimmillaan PK-yrittäjä joutuu hankkia tekijänoikeuksia markkinointi- ja mainosaineistoja varten, jotka useimmiten toteutetaan yrityksen ulkopuolella¹⁴⁰.

Teoksien käyttöoikeuksia voi hankkia joko suoraan tekijältä tai hyödyntämällä kolmansien osapuolien tarjoamia palveluita. Esimerkiksi Suomessa toimii kansainvälisellä tasolla ainutlaatuinen sopimuslisensijärjestelmä, joka mahdollistaa käyttöoikeuksien hankkimisen tekijänoike-

---

¹³⁶ Mansala 2009, 55.

¹³⁷ Lohi 2008, 41.

¹³⁸ Kemppinen 2011, 100.

¹³⁹ Tikkanen 2007, 32-33.

¹⁴⁰ Mansala 2007, 598.

keusjärjestöjen kautta. Näiden opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymien järjestöjen kautta on mahdollista hankkia oikeudet esimerkiksi taustamusiikin soittamiseen liiketilassa. Sopimuslisenneistä kerrotaan tarkemmin seuraavassa luvussa. Lisäksi Internetistä löytyy lukuisia palveluita ja sivustoja, joiden kautta on mahdollista hankkia käyttöoikeuksia erilaisiin teoksiin. Käyttöoikeuksia myönnetään erilaisin ehdoin, mutta yhteistä näille palveluille on se, ettei tekijältä tarvitse kysyä erikseen lupaa niiden käyttämiseen. Tästä vaihtoehdosta kerrotaan enemmän luvussa 4.2, joka käsittelee avoimia sisältöjä.

4.1 Suomalaiset sopimuslisenneet ja tekijänoikeusjärjestöt

Yksi tapa hankkia käyttöoikeudet tekijänoikeudella suojattuihin materiaaleihin on lisenneien hankkiminen. Tavallisesti sopimuslisennejä hankitaan massakäyttöön, kuten radiokanavien soittamiseen liiketiloissa.¹⁴¹ Lisenssit voivat olla joko vastikkeellisia tai vastikkeettomia. Suomalaisen yrittäjän näkökulmasta merkittävimmät tekijänoikeuksien sopimuslisenneet ovat vastikkeellisia. Osa sopimuslisenneistä on kuitenkin vastikkeettomia, mutta vaativat omien lisenneiehtojensa noudattamista.¹⁴² Eräs esimerkki vastikkeettomasta lisenssistä on Open Office - tietokoneohjelma. Vastikkeettomia lisenneejä kutsutaan usein avoimiksi lisenneiksi.¹⁴³

Suomessa sopimuslisenneillä tarkoitetaan useimmiten opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymien tekijänoikeusjärjestöjen hallinnoimia sopimuslisennejä. Näiden järjestöjen tarkoituksena on hallinnoida alakohtaisia sopimuslisennejä sekä edistää ja valvoa edustamiensa tahojen oikeuksia. Kukin järjestö edustaa siis eri alaa, esimerkiksi Gramex edustaa esittäviä taiteilijoita ja äänitteiden tuottajia, Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoita ja Sanasto kirjailijoita ja kääntäjiä. Vuonna 2016 hyväksytyjä lisenssijärjestöjä on seitsemän: Gramex, Teosto, Kopioisto, Kuvasto, Tuotos, Filmex ja Sanasto.¹⁴⁴ Alla olevassa taulukossa on selvennetty, mitä tahoja kukin järjestö edustaa.

---

¹⁴¹ Pihlajarinne 2014, 84.

¹⁴² Harenko ym. 2006, 5.

¹⁴³ Kemppinen 2011, 101.

¹⁴⁴ Tekijänoikeusjärjestöt 2016.

Gramex	Esittävät taiteilijat ja äänitteiden tuottajat
Teosto	Säveltäjät, sanoittajat, sovittajat ja musiikin kustantajat
Kopiosto	Tekijöiden, esittäjien ja kustantajien yhteisjärjestö mm. valokopioinnissa
Kuvasto	Visuaalisen alan taiteilijat
Tuotos	AV-tuottajat
Filmex	Näyttelijät
Sanasto	Kirjailijat ja kääntäjät

Taulukko 2: Suomalaiset tekijänoikeusjärjestöt 2016

Sopimuslisenssit toimivat siten, että teoksen tekijät luovuttavat teoksensa oikeuksia tekijänoikeusjärjestön hallinnoitavaksi. Tekijänoikeusjärjestöt myöntävät lupia teosten käyttöön, perivät käytöstä korvaukset ja maksavat korvaukset edelleen teosten tekijöille. Tämä helpottaa paitsi tekijää, niin myös käyttöoikeuden hakijaa.¹⁴⁵ Koska lisenssien hankinta liittyy usein massakäyttöön, joutuisi ilman sopimuslisenssejä hallinnoivia tekijänoikeusjärjestöjä tavoittamaan lukuisien teosten oikeudenhaltijoita. Esimerkiksi radiokanavien toiminnan kannalta tämä olisi lähes mahdotonta. Tekijänoikeusjärjestöjen edustaessa alansa tekijöitä tavoitetaan alan toimijat yhden luokun periaatteella.¹⁴⁶ Tekijöiden individualistisesta hallinnosta on siis siirrytty enemmän kohti kollektiivista hallintojärjestelmää¹⁴⁷.

4.2 Avoimet sisällöt

Avoimet sisällöt tarkoittavat tekijänoikeuden alaista materiaalia, joka on tekijän toimesta vapautettu muiden käytettäväksi. Tavallisesti avointa sisältöä voi hyödyntää kuka tahansa esimerkiksi kopioimalla, jakamalla ja muokkaamalla. Yrittäjän on kuitenkin syytä kiinnittää erityistä huomiota kunkin teoksen avoimuuden ehtoihin, sillä kaikkia teoksia ei saa käyttää kaupallisissa tarkoituksissa. Avoimia sisältöjä voidaan kutsua myös vapaiksi sisällöiksi. Termit tarkoittavat samaa asiaa, mutta lähestyvät asiaa eri näkökulmasta.¹⁴⁸

Muiden vapaalle käytölle vapautetun materiaalin hyödyntämisessä on etunsa ja haittansa. Isoin etu on ehdottomasti helppous ja edullisuus. Pienillä yrityksillä on usein hyvin rajallinen budjetti käytettäväksi erilaisten tekijänoikeuksien hankintaan esimerkiksi verkkosivuja tai esitteitä tehdessä. Jo muutaman kuvituskuvan käyttöoikeuksien hankkimisesta voi kertyä

¹⁴⁵ Tekijänoikeuksien hallinnointi ja hankinta 2016.

¹⁴⁶ HE 181/2014 vp, 11.

¹⁴⁷ Haarmann 2014, 161.

¹⁴⁸ Toikkanen & Oksanen 2011, 99-100.

melko iso summa pienelle yritykselle. Sen sijaan Internetistä on löydettävissä eri keinoin runsaasti avointa sisältöä käytettäväksi, osa myös kaupalliseen tarkoitukseen. Yleisiä vapaaseen käyttöön luovutettuja teoslajeja ovat valokuvat ja muut kuvataiteen teokset, tekstiteokset, äänet ja musiikki. Vapaita verkkosisältöjä tarjoavia sivustoja on Internetissä useita, joista muutamia löytyy listattuna esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamalta Operight-sivustolta¹⁴⁹.

Suomen tekijänoikeuslain 3 §:n mukaan teoksen tekijän nimi on aina mainittava hyvän tavan mukaisesti. Tämä aiheuttaa omat haasteensa esimerkiksi rajallisen tilan ja visuaalisuuden suhteen. Avoimen aineiston käyttäminen ei myöskään ole aina paras vaihtoehto yrityksen omaleimaisen ilmeen vuoksi, sillä periaatteessa myös kilpaileva yritys voisi ottaa samat teokset käyttöönsä. Samoihin teoksiin voi siis törmätä missä tahansa ja myös sellaisissa yhteyksissä, mitkä eivät ole välttämättä yritykselle edullisia. Myös avoimen sisällön ja niiden erilaisten käyttöehtojen suhteen saa olla tarkkana, jotta ei tule tahattomastikaan rikottua niitä.

4.3 Creative Commons

Creative Commons on amerikkalaislähtöinen maailman suosituin avoimen sisällön lisenssijärjestelmä. Creative Commons - lisenssin eli CC-lisenssin avulla tekijä voi helposti ilmoittaa, miten hänen teostaan saa käyttää. Lähtökohtaisesti kaikkia CC-lisenssien alaisia teoksia saa kopioida, levittää ja esittää, joskin tekijä voi halutessaan tiukentaa lisenssinsä ehtoja. Lisenssijärjestelmässä on neljä eri ehtoa, joita yhdistelemällä voidaan tehdä kuusi erilaista lisenssiä. Kaikkien lisenssien pohja-ajatuksena on teosten vapaa käyttäminen tekijän nimeämistä vastaan. Kuuden peruslisenssin lisäksi on olemassa erityisiin tilanteisiin tarkoitettuja lisenssejä, joista tärkein on CC0-lisenssi. CC0-lisenssi tarkoittaa, että tekijä on luopunut kaikista oikeuksista teokseensa siinä määrin kuin se on kunkin maan lainsäädännön mukaan mahdollista.¹⁵⁰

Creative Commons on alun perin suunniteltu digitaalisten materiaalien käyttöön, mutta se voi periaatteessa koskea mitä tahansa tekijänoikeuden alaista teosta¹⁵¹. Yrittäjän kannalta merkittävää on, että kuudesta CC-lisenssistä kolme sallii myös kaupallisen käytön¹⁵². Käyttääkseen CC-lisenssillä merkittyä teosta ei siis tarvitse erikseen kysyä lupaa tekijältä tai maksaa siitä käyttökorvauksia¹⁵³. Alla olevassa taulukossa on selvennetty kaupallisiin tarkoituksiin so-

---

¹⁴⁹ Vapaita verkkosisältöjä 2016.

¹⁵⁰ Toikkanen & Oksanen 2011, 105-110.

¹⁵¹ Tulokas, I. 2008, 180.

¹⁵² Tietoa lisensseistä 2016.

¹⁵³ Mansala 2009, 61.

veltuvien lisenssien ehdot ja kuvat. Huomioitavaa on myös, että CC-lisenssien logojakin saa käyttää lupaa kysymättä, mikäli niillä viittaa tiettyyn lisenssiin tai CC-lisenssien toimintaan¹⁵⁴.

	CC0 Ei pidätettyjä oikeuksia	Käytölle ei ole asetettu rajoituksia, ainoastaan kunkin maan lainsäädäntö rajoittaa lisenssiä. Suomessa tekijän nimi on mainittava teoksen yhteydessä.
	CC BY Nimeä	Saa jakaa ja muuttaa, kunhan ilmoittaa tekijän nimen.
	CC BY-SA Nimeä-JaaSamoin	Saa jakaa ja muuttaa, kunhan ilmoittaa tekijän nimen ja jakaa samalla lisenssillä.
	CC BY-ND Nimeä-EiMuutoksia	Saa jakaa, kunhan ilmoittaa tekijän nimen ja ei tee muutoksia teokseen.

Taulukko 3: Kaupalliseen käyttöön soveltuvia CC-lisenssejä

Suurimpia Creative Commonsin tukijoita ovat muun muassa Google, Wikipedia ja kuvapalvelu Flickr¹⁵⁵. Suomessa lisenssien käyttöä taas suositellaan käytettäväksi muun muassa opetuksessa¹⁵⁶. Lisenssien käyttö vapaan aineiston etsimiseksi on siis oivallinen vaihtoehto myös yrittäjille. Yrittäjä voi hakea Internetistä aiemmin esitellyillä lisensseillä varustettuja teoksia käytettäväksi esimerkiksi omassa markkinointimateriaalissaan. Creative Commonsin kotisivuilta, Flickr-kuvapalvelusta tai vaikkapa Googlen hakukoneella hakemalla kyseisten lisenssien nimillä löytyy lukuisia eri teoksia vapaasti käytettäväksi. Esimerkiksi Flickr-palvelusta löytyy kymmeniä tuhansia kaupalliseen käyttöön soveltuvia valokuvia. Creative Commonsin luomat lisenssit tekevät vapaasti käytettävän aineiston ja niihin liittyvien ehtojen ymmärtämisestä helpompaa.

4.4 Käytännön vinkkejä oikeuksien hankintaan

Toimijoita ja lakipykäläiä löytyy tekijänoikeuksien parista lukuisia ja tekijänoikeuslakia lukiella ei saa selkoa siitä, mistä tekijänoikeuksia voisi hankkia muissa tilanteissa kuin avointa materiaalia hyödynnettäessä. Informaatiota löytyy Internetistä ja alan kirjallisuudesta hyvin pirstaleisesti ja kokoavia ohjeita voi olla vaikeaa löytää. Alla oleviin kappaleisiin on listattu muutamia tyypillisimpiä tilanteita, joita PK-yrittäjälle voi tulla vastaan tekijänoikeuksien pa-

¹⁵⁴ Policies 2015.

¹⁵⁵ Who Uses CC? 2016.

¹⁵⁶ Mansala 2009, 60-61; Toikkanen & Oksanen 2011, 105.

rissa toimiessaan. Alaluvut sisältävät käytännön vinkkejä oikeuksien hankintaan sekä yksityiskohtaisempia huomioita tiettyihin teoslajeihin liittyvistä seikoista.

4.4.1 Kuvataide ja valokuvat

Kuvateoksien tekijänoikeusjärjestö on Kuvasto. Kuvasto vastaa alan käyttöilupien myöntämisestä, näyttelykorvauksista ja jälleenmyyntikorvauksista. Järjestön alaisuudesta löytyy noin 2200 kotimaista ja noin 50 000 ulkomaalaistataiteilijaa/oikeudenhaltijaa.¹⁵⁷ Kaikki kuvataiteilijat eivät automaattisesti kuulu Kuvastoon, vaan heidän on täytynyt valtuuttaa Kuvasto myöntämään teoksiensa käyttöilupia. Mikäli siis haaveilee jonkin nimenomaisen teoksen käyttöoikeuksista, ei sitä välttämättä löydy Kuvaston alaisuudesta.¹⁵⁸ Kuvasto on kuitenkin erinomainen paikka aloittaa etsintänsä, jos haluaa käyttöoikeuksia kuvataiteeseen. Yritykset voivat hyödyntää kuvataidetta esimerkiksi Internet-sivuillaan ja markkinointimateriaaleissaan. Käyttöoikeudet saadaksesen tulee täyttää Kuvaston Internet-sivuilla sähköinen käyttöilupahakemus. Hakemuksen lähettämisestä noin kahdeksan päivän sisällä saapuu lasku käyttöoikeuksien hankinnasta, jonka maksamisen jälkeen käyttöoikeudet ovat voimassa sopimuksen mukaisesti.¹⁵⁹ Hinnat määräytyvät muun muassa käyttökohteen, kuvan koon, mahdollisen levikin ja sen mukaan, onko käyttö kaupallista vai ei. Hinnat voivat vaihdella runsaasti, mutta tyypillisimmät hinnat pyörivät kymmenien ja satojen eurojen välimaastossa. Esimerkiksi yhden kuvataiteen teoksen käyttäminen yrityksen Internet-sivuilla maksaa maaliskuussa 2016 120 euroa.¹⁶⁰

Valokuvat voivat olla joko tekijänoikeuden tai lähioikeuksien piirissä riippuen niiden teostasosta. Teostason ylittävät valokuvateokset nauttivat tekijänoikeussuojaa, mutta teostason alle jäävilläkin valokuvilla on lähioikeuksien tarjoama suoja. Kaikki valokuvat ovat siis jomman kumman suojan piirissä, eli valokuvien käyttämiseen vaaditaan aina tekijän lupa. Valokuvateosten suoja-aika on 70 vuotta ja teoskynnyksen alle jäävien valokuvien 50 vuotta tekijän kuolemasta.¹⁶¹ Hankkiessa valokuvan tekijänoikeuksia sillä ei kuitenkaan ole merkitystä, onko kuva tekijänoikeuden vai lähioikeuden piirissä¹⁶². Valokuvat lasketaan myös kuvataiteelliseksi teoksiksi, joten nekin kuuluvat Kuvaston alaisuuteen.

Valokuvia ja muita kuvataiteen teoksia hankitaan tekijöiltä usein toimeksiantosopimuksilla. Toimeksiantosopimuksissa ostaja eli esimerkiksi yritys antaa taiteilijalle toimeksiannon tuot-

---

¹⁵⁷ Tietoa Kuvastosta 2016.

¹⁵⁸ Mansala 2009, 73.

¹⁵⁹ Kuvan käyttölupa ja -korvaus 2016.

¹⁶⁰ Hae käyttöilupaa 2016.

¹⁶¹ Reh binder 2006, 14.

¹⁶² Haarmann & Mansala 2012, 147.

taa tietynlainen teos ostajan käyttöön. Tällaisissa tilanteissa myös tilattujen teosten tekijänoikeudet ovat tekijällä, ellei oikeuksia sopimuksen mukaisesti siirretä.¹⁶³ Listoja valokuvaajista ja kuvataiteilijoista löytyy kenties helpoiten alan järjestöjen Internet-sivuilta, kuten Kuvasto, Kuvataiteilijamatrikkeli, Kuvittajat ja Suomen Ammattiluontokuvaajat. Valokuvia käytettäessä on hyvä tietää, ettei niitä saisi rajata käytettäessä, koska se muuttaa teosta¹⁶⁴.

Yksi vaihtoehto valokuvien hankkimiseksi on tietenkin myös kuvata ne itse. Sama toki pätee kaikkiin muihinkin teoslajeihin, mutta valokuvaamiseen on kenties pienin kynnys ilman varsinaista ammattitaitoa. Hyvällä kameralla saa jo automaattiasetuksillakin otettua kohtuullisia otoksia, joita voi varsin hyvin käyttää yrityksensä toiminnassa. Esimerkiksi valokuvat yrityksen toimitiloista tai työntekijöistä voivat olla monessa tilanteessa hyvää esittelymateriaalia. Valokuvaamisen kohteisiin liittyy kuitenkin muutamia tekijänoikeudellisia seikkoja, jotka on syytä tunnistaa. Esimerkiksi toisesta taideteoksesta, kuten patsaasta otettua valokuvaa ei saa käyttää kaupallisessa tarkoituksessa¹⁶⁵.

4.4.2 Kartat

On varsin yleistä, että yrittäjä haluaa sijoittaa kotisivuilleen tai markkinointimateriaaleihinsa karttakuvan, jossa näkyy yrityksen toimipisteen sijainti. On kuitenkin huomioitavaa, että tekijänoikeuslaki tulkitsee kartat kirjallisiksi teoksiksi. Täten myös kartat voivat siis olla tekijänoikeuden alaista materiaalia, jolloin kuvan käyttämiseen vaaditaan tekijän lupa ja mahdollisesti joudutaan maksamaan käyttökorvauksia. Kaikki kartat eivät kuitenkaan automaattisesti ylitä teostasoa, vaan niidenkin tulee olla muiden teoslajien tapaan riittävän itsenäisiä ja omaperäisiä saadakseen tekijänoikeudellista suojaa. Omaperäisyyttä kartassa voi osoittaa esimerkiksi värivalinnoilla ja kuvioiden käytöllä.¹⁶⁶ Selittävillä piirroksilla, kuten kartoilla, on kuitenkin yleisesti ottaen korkea teostaso johtuen siitä, ettei tekijänoikeus suojaa tosiseikkoja tai ideoita¹⁶⁷. Kartat ovatkin hyvä esimerkki siitä, ettei tekijänoikeus suojaa teoksen sisältöä tai ajatusta, vaan tekotapaa ja ilmaisua.

Suomessa karttoja saa kopioida ilmaiseksi Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelusta.¹⁶⁸ Aineistojen käyttö edellyttää Maanmittauslaitoksen nimen, aineiston nimen ja aineiston julkaisuajankohdan kertomista käytön yhteydessä. Karttoja saa muun muassa kopi-

---

¹⁶³ Reh binder 2006, 19.

¹⁶⁴ Nordberg 2006, 24.

¹⁶⁵ TN 1998:18.

¹⁶⁶ TN 2014:7, 5

¹⁶⁷ TN 2013:14, 6.

¹⁶⁸ Avoimien aineistojen tiedostopalvelu 2016.

oida, julkaista, muokata ja mikä tärkeintä, hyödyntää kaupallisesti.¹⁶⁹ Ajankohtaiset lisenssiehdot löytyvät Maanmittauslaitoksen sivuilta. Suositua on myös hyödyntää myös Google Maps -karttapalvelua esimerkiksi yrityksen kotisivuilla. Karttapalvelun kautta on mahdollista saada kotisivuille lisättävä koodi haluamastaan karttanäkymästä. Karttojen käyttäminen edellyttää luonnollisesti Googlen käyttöehtojen hyväksymisen. Ehtoihin on syytä tutustua huolellisesti, jotta ymmärtää, miten ja missä yhteydessä karttoja voi käyttää.¹⁷⁰ Maanmittauslaitoksen ja Google Mapsin lisäksi Internetistä löytyy muitakin karttapalveluita. Kunkin palvelun ehtoihin on syytä tutustua huolella ja varmistaa, että niitä voidaan käyttää myös kaupallisissa yhteyksissä. Mikäli kartan käyttötavasta tai käyttöoikeuksista ei ole aivan varma, ei niitä kannata käyttää.

4.4.3 Musiikki

Moni yrittäjä haluaa soittaa liiketiloissaan musiikkia asiakkaiden viihdyttämiseksi tai henkilökunnan omassa käytössä. Mitä moni ei tule ajatelleeksi, niin musiikin soittaminen liiketiloissa ovat luvanvaraista toimintaa. Tämä perustuu siihen, että liiketilat tulkitaan aina julkiseksi tilaksi. Näin ollen liiketiloissa olevat teokset eivät kuulu yksityisen käytön piiriin, joka taas ei vaatisi lupaa.¹⁷¹

Musiikin alan tekijänoikeusjärjestöt Suomessa ovat Gramex ja Teosto. Gramex edustaa äänitteellä esiintyviä muusikkoja, laulajia, kapellimestareita ja äänitteiden tuottajia, kun taas Teosto säveltäjiä, sovittajia, sanoittajia ja musiikin kustantajia. Näin ollen äänitteiden käyttöluvat myöntää Gramex ja Teosto elävän musiikin.¹⁷² Tulevaisuudessa luvat saa hankittua kuitenkin yhden luukun periaatteella. Gramexin ja Teoston yhteisyritys GT Musiikkiluvat Oy vastaa tulevaisuudessa kaikista lupa-asioista ja maksaa saamansa korvaukset Gramexille ja Teostolle, jotka jakavat ne edelleen edustamilleen tahoille.¹⁷³ Tämä muutos tulee varmasti helpottamaan lupien hankintaa.

Taustamusiikin soittamiseen liiketiloissa vaaditaan lupa sekä Teostolta että Gramexilta riippumatta siitä, soitetaanko musiikkia radiosta, televisiosta, tietokoneelta, cd-levyltä tai muulta äänitteeltä. Lupa tarvitaan kaikkiin julkisiin tiloihin, kuten esimerkiksi myymälöihin, kampanoihin, takseihin, hotelleihin ja ravintoloihin. Liiketilaan, jossa ei palvella asiakkaita, tarvitaan lupa siinä tapauksessa, jos yrityksessä työskentelee yli 24 työntekijää. Hinnat vaihtelee-

---

¹⁶⁹ Maanmittauslaitoksen avoimen tietoaaineiston CC 4.0 - lisenssi 2016.

¹⁷⁰ Google Mapsin ja Google Earthin lisäkäyttöehdot 2015.

¹⁷¹ Nordberg 2006, 31.

¹⁷² Mitä eroa on Gramexilla ja Teostolla? 2016.

¹⁷³ GT Musiikkipalvelu Oy 2016.

vat toimialasta ja liiketilan koosta riippuen.¹⁷⁴ Huomioitavaa on myös, ettei julkisissa tiloissa saa esittää musiikkia esimerkiksi YouTubesta tai Spotifyn yksityishenkilöille tarkoitettu palvelusta, koska kyseisten palveluiden käyttöehdot kieltävät sen¹⁷⁵.

Mikäli yritys järjestää tapahtuman, jossa on elävää musiikkia, lupien hankkiminen toimii hie- man eri tavalla. Esimerkiksi yrityksen henkilökunnan pikkujoulut tai kesäjuhlat, joissa soite- taan musiikkia, vaatii Teoston ja Gramexin myöntämän tapahtumaluvan. Lupa tarvitaan riip- pumatta siitä, onko tapahtumassa esiintyvä artisti, karaokemusiikkia tai musiikkia äänitteeltä, digitaalisesti tai muussa muodossa. Myöskään tapahtuman ilmaisuudella tai mahdollisella pää- symaksulla ei ole lupaan merkitystä, kuten ei myöskään sillä, järjestetäänkö tilaisuus julkises- sa vai yksityisessä tilassa. Luvan hintaan sen sijaan vaikuttavat esimerkiksi mahdolliset pääsy- lipputulot tai vieraiden määrä.¹⁷⁶ Lisätietoja tapahtumaluvasta on saatavilla Teoston ja Gra- mexin kotisivuilla.

4.4.4 Kopiointilupa

Yritykset tarvitsevat tekijänoikeuden alaisten teosten kopioita ottaessaan kopiointiluvan Ko- piostolta. Yrityksen omia materiaaleja tai materiaaleja, jotka eivät kuulu tekijänoikeuksien piiriin, saa siis kopioida sisäiseen käyttöön ilman lupaa. Kopiosto myöntää luvat teosten kopi- ointiin, digitaaliseen käyttöön ja av-teosten erilaisiin käyttötapoihin. Kopiointilupa koskee myös sisäistä tiedotuskäyttöä. Mikäli siis esimerkiksi yrityksessä kopioidaan artikkeli sisäiseen tiedotuskäyttöön, se vaatii kopiointiluvan Kopiostolta. Alkuperäistä artikkelia voidaan käyttää sisäisessä tiedotuskäytössä ilman erillistä lupaa. Kopiosto kerää kopiointiluvista saadut maksut ja jakaa ne edelleen teosten tekijöille.¹⁷⁷

Yrityksiin kopiointilupa hankitaan kopiokonekohtaisesti. Kopioston myöntämällä kopiointilu- valla saa muun muassa skannata artikkeleita, tulostaa Internetistä tekijänoikeuden suojaamaa aineistoa, tehdä artikkeleista koosteita, jakaa Internetissä olevia artikkeleita henkilökunnalle sähköisesti ja valokopioida lähes kaikkia julkaisuja. Lupia myönnetään maaliskuussa 2016 si- vumäärille 1000, 2000, 5000 ja 10 000.¹⁷⁸

---

¹⁷⁴ Työpaikkamusiikki 2016.

¹⁷⁵ Taustamusiikkiluvat 2016.

¹⁷⁶ Tapahtumiin tarvittava lupa 2016.

¹⁷⁷ Kopiosto lyhyesti 2016.

¹⁷⁸ Kopiointiluvat yrityksissä ja järjestöissä 2016.

4.5 Mallisopimukset

Tämän opinnäytetyön liitteiksi on tehty mallisopimus pohjia vapaasti hyödynnettäväksi ja muokattavaksi. Liite 1 on mallisopimus valokuvan oikeuksien siirrosta. Pohjaa voidaan hyödyntää tilanteissa, joissa yritys haluaa hankkia valokuvan käyttöoikeudet. Sopimus on tarkoituksella tehty hyvin avoimeksi, jotta sitä voitaisiin hyödyntää ja muokata erilaisiin käyttötilanteisiin. Sopimuksen avulla voidaan ostaa käyttöoikeus esimerkiksi valokuvan käyttöoikeuteen yrityksen markkinointilehtisessä kertapainosluontoisesti tai maailmanlaajuinen käyttöoikeus rajaamattomin käyttötarkoituksin. Yrittäjälle luonnollisesti olisi vaivattominta hankkia kerralla kaikki taloudelliset oikeudet teokseen, mutta tekijän kannalta kaikkien oikeuksien luovuttaminen on usein varsin epäedullinen ratkaisu, sillä teoksesta kertyvä taloudellinen hyöty lakkaa siihen pisteeseen.¹⁷⁹

Liitteenä 2 on yksinkertainen sopimus pohja työntekijän kaikkien immateriaalioikeuksien siirtymisestä työnantajalle työsuhteen aikana. Sopimus on tehty koskettamaan kaikkia immateriaalioikeuksia ainoastaan tekijänoikeuksien sijaan siitä syystä, että aidoissa työelämän tilanteissa työnantajan on joka tapauksessa syytä sopia kaikkien immateriaalioikeuksien siirrosta. Erilliset lausekkeet tekijänoikeuksille ja muille immateriaalioikeuksille olisivat turhaa työtä, kun ne voi myös helposti niputtaa samaan lausekkeeseen. Sopimus pohja on toteutettu työnantajan näkökulmasta. Täyttämällä tämän sopimuksen työnantaja voi varmistua siitä, ettei joudu esimerkiksi ostamaan työntekijänsä työaikana tekemien teosten tekijänoikeuksia, tai etteivät aineistot lähde työntekijän mukana yrityksen ulkopuolelle. Pohjassa esitettyä ytimekästä mallilauseketta voi helposti muokata myös erityislaatusempiin tilanteisiin, kuten esimerkiksi jonkin tietyn teoksen oikeuksien siirtoon.

5 Johtopäätökset

Tekijänoikeudet ja niiden hyödyntäminen ovat monille PK-yrittäjille hieman tuntematon ja etäinen aihe. Tekijänoikeuksien tarjoamia taloudellisia mahdollisuuksia ei ymmärretä riittävästi hyvin, mutta toisaalta myös tekijänoikeudellisia rikkomuksia tapahtuu helposti silkasta tietämättömyydestä. Tekijänoikeuksista ja muista immateriaalioikeuksista tiedottamista tulisi silti lisätä PK-yrittäjien keskuudessa. Tieto olisi hyvä saattaa helposti yrittäjien saataville esimerkiksi kohdennettuina oppaina, mitä tämä opinnäytetyökin edustaa, tai vaikkapa infotilaisuuksina, kohdennettuna infosivustoina Internetissä tai esitteinä, jotka olisivat helposti saatavilla jo yritystä perustettaessa. Vaikka yritys ei olisikaan keskittynyt toimimaan tiiviisti tekijänoikeuksien parissa, tulisi silti jokaisella olla velvollisuus tietää ainakin tekijänoikeuksien perusteet. Tällä tavoin voitaisiin vähentää tekijänoikeusrikkomuksia, jotka ovat synty-

¹⁷⁹ Jokinen 2009, 60.

neet tahattomasti tiedon puutteesta johtuen. Tekijänoikeudellisten rikkomuksien ennaltaehkäisy olisi siis hyvä nostaa suurempaan rooliin PK-yrityksien keskuudessa.

Tekijänoikeuslaki on nykyisessä muodossaan pitkä ja vaikeasti sisäistettävä kokonaisuus. Lain ydin hukkuu helposti lukuisten pikkutarkkojen alakohtaisten säädösten jalkoihin. Laista voikin olla haastavaa hakea nopeita vastauksia täsmällisiin kysymyksiin, sillä liiketoiminnan kannalta olennaiset asiat hukkuvat helposti lain tiedonpaljouteen. Tekijänoikeuslain kokonaisuudistus on nostettu aina aika ajoin esille, muun muassa Suomen taideyliopistojen toimesta. Tällä hetkellä kuitenkin vallitseva ajatus on kehittää lakia osittaisuudistuksina. Tarpeelliseksi on katsottu esimerkiksi tekijänoikeuksien hankkimisen yksinkertaistaminen ja tekijänoikeuksien siirtämisen helpottaminen.¹⁸⁰ Nämä kehittämiskohteet palvelisivat myös PK-yrittäjiä, sillä nykyisellään voi olla haastavaa hahmottaa, mistä ja miten tekijänoikeuksia kuuluisi hankkia. Yksi keino helpottaa yrittäjiä poimimaan laista itsellensä olennaisin ydin olisivat nimenomaa aiemmin mainitut kohdennetut ohjeistukset.

Tällä hetkellä sopimuslisenssijärjestelmä on kenties yksi eniten kysymyksiä aiheuttavista piirteistä Suomen tekijänoikeuslaissa. Lisenssijärjestelmän perusajatus on toimiva, mutta sekavuutta aiheuttaa lähinnä lupien hankkimiseen liittyvä sekavuus. Konkreettisimmin tämän huomaa musiikkiin liittyvien lupien hankinnassa, jossa on huomioitava kahden eri tekijänoikeusjärjestön, Gramexin ja Teoston luvat. Yhteen musiikilliseen toimintoon saattaa siis liittyä lupien hankkiminen ja maksaminen kahdesta eri järjestöstä. Kaivattua selkeyttämistä asiaan varmasti tuo aikanaan GT Musiikkiluvat Oy, joka tulee toimimaan Gramexin ja Teoston yhteisyrityksenä¹⁸¹. GT Musiikkiluvat edustaa siis hienosti yhden luukun periaatetta ja tulee varmasti helpottamaan lupien hankintaa. Vastaavat lupaprosessien uudistukset ja yksinkertaistamiset ovat erittäin tervetulleita tekijänoikeuksien saralle.

Tässä opinnäytetyössä tekijänoikeudesta ja siihen liittyvästä sopimusoikeudesta on pyritty poimimaan PK-yrittäjän näkökulmasta olennainen sisältö. Näin on pyritty tekemään tekijänoikeudesta helpommin ymmärrettävä kokonaisuus ja varmistamaan, että tärkeimmät säädökset ovat vaivattomasti jokaisen löydettävissä. Opinnäytetyön sisältöä voidaan kuitenkin soveltaa myös esimerkiksi yhdistyksille, taiteen kuluttajille ja taiteilijoille. Kukin yritys päättää itse, miten aktiivisen roolin haluaa tekijänoikeuksien saralla ottaa. Jokaisen yrityksen olisi kuitenkin syytä ainakin tiedostaa tekijänoikeuslain olemassaolo. Nopea katsaus tekijänoikeuden perusperiaatteisiin aika ajoin muistin virkistämiseksi olisi hyvä käytäntö jokaisen PK-yrityksen käyttöönotettavaksi. Laiminlyömällä tekijänoikeuksien merkityksen voi pahimmassa tilanteessa päätyä ikäviin tilanteisiin rikosoikeudellisen vastuun ja vahingonkorvauksen vuoksi. Vaiva

---

¹⁸⁰ Tekijänoikeuden suuntaviivoja, 4-6.

¹⁸¹ GT Musiikkiluvat Oy 2016.

maksaa palkkansa, mikäli sillä voidaan välttää yhdetkin sakot tai mahdollisesti erittäin tuntuvat vahingonkorvausmaksut.

Uskon tämän opinnäytetyön palvelevan aidosti PK-yrityksien toimintaa ja pidän aihevalintaa työelämää hyödyttävänä. Työn yleishyödyllisyyden vuoksi sillä ei ole toimeksiantajaa, vaan opinnäytetyön sisältö on vapaasti kenen tahansa hyödynnettävissä. Työ hyödyttää paitsi valittua kohderyhmää eli PK-yrittäjiä, niin myös laajasti muitakin toimijoita tekijänoikeuksien parissa. Työn tarkoituksena oli tarjota perusteet tekijänoikeuksien ja niihin liittyvien sopimusten parissa toimimiseen ja mielestäni tavoite saavutettiin. Opasta voisi jatkossa kehittää luomalla jatko-ohjeistuksia koskemaan myös esimerkiksi kansainvälistä tekijänoikeustoimintaa tai haastavampia sopimustilanteita. Varmasti myös vastaava ohjeistus esimerkiksi tiukasti tai teijiloille kohdennettuna olisi hyvä aihe selvitettäväksi.

Lähteet

- Forss, M. 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki: Crime Time.
- Haarmann, P. 2014. Immateriaalioikeus. 4. painos. Helsinki: Talentum.
- Haarmann, P. & Mansala, M. 2012. Immateriaalioikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.
- Hannula, A. & Kari, M. 2004. Yrityksen käytännön lakiasiat. Helsinki: WSOY.
- Harenko, K., Niiranen, V. & Tarkela, P. 2006. Tekijänoikeus: Kommentaari ja käsikirja. Helsinki: WSOYpro.
- Hemmo, M. 2013. Velvoiteoikeuden perusteet. 2. painos. Helsinki: Helsingin yliopisto, oikeus-tieteellinen tiedekunta.
- Hemmo, M. 2007. Sopimusoikeus: 1. 2. painos. Helsinki: Talentum.
- Huuskonen, M. 2011. Teoskynnys - eräitä rajanvetotilanteita erityisesti lyhyiden ilmaisujen suojan osalta. Teoksessa Sorvari, K. (toim.) 2011. Tekijänoikeusneuvosto 25 vuotta. Helsinki: Edita, 109-116.
- Hyyrynen, O. 2008. Ilmoitusmenettely ja välittäjän vastuu tekijänoikeuden loukkauksesta. Teoksessa Oesch, R., Heiskanen, H. & Hyyrynen, O. (toim.) 2009. Tekijänoikeus ja digitaalitalous. Helsinki: WSOYpro, 117-132.
- Jaakkola, T. & Sorsa, K. 2005. Liiketoiminnan sopimukset: Sopimusriskien hallinta liike- ja kuluttajasopimuksissa. Helsinki: Edita.
- Jokinen, H. 2009. Graafikon tuoreet eväät: Mitä jokaisen graafisen suunnittelijan, kuvittajan ja sarjakuvantekijän tulee tietää. Helsinki: Grafia.
- Kemppinen, J. 2011. Tekijänoikeuden peruskäsitteitä. Teoksessa Sorvari, K. (toim.) 2011. Tekijänoikeusneuvosto 25 vuotta. Helsinki: Edita, 97-107.
- Lohi, M. 2008. Tekijänoikeusluovutuksen laajuus ja tulkintaperiaatteet työsuhteessa - Erityisesti uusia käyttötapoja silmällä pitäen. Teoksessa Oesch, R., Heiskanen, H. & Hyyrynen, O. (toim.) 2009. Tekijänoikeus ja digitaalitalous. Helsinki: WSOYpro, 31-59.
- Mansala, M. 2009. Tekijänoikeus ©petuksessa: Opas opettajille, kouluttajille ja opetushallintoon. Helsinki: Edita.
- Mansala, M. 2007. Pienyrityksen immateriaalioikeuksien suojaamisstrategia. Defensor Legis 2007/4, 587-601.
- Niiranen, V. 2011. Yrityksen tekijänoikeusopas: Käytännön tietoa oikeuksien suojaamisesta. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto, Keskuskauppakamari & Suomen yrittäjät.
- Nordberg, K. 2006. Kysymyksiä ja vastauksia. Teoksessa Nordberg, K. & Vuorenmaa, T. 2006. Valokuvaajan uusi tekijänoikeusopas 2006. Helsinki: Finn-foto, 23-35.
- Oesch, R. 2011. Tekijänoikeusneuvoston suhtautumisesta sopimustulkintaan erityisesti työsuuhdesiirtymää koskeneissa tapauksissa. Teoksessa Sorvari, K. (toim.) 2011. Tekijänoikeusneuvosto 25 vuotta. Helsinki: Edita, 117-131.
- Oesch, R. 2007. Teknologialisenssisopimuksen synty: Neuvotteluvaiheen merkityksestä. Teoksessa Oesch, R., Pihlajarinne, T. Vesala, J., Raappana, H. & Tikkanen, J. 2007. IPR-sopimukset, kilpailu ja suojan toteuttaminen. Helsinki: Edita. 12-30.

Pihlajarinne, T. 2014. Johdatus immateriaalioikeuteen. Helsinki: Helsingin yliopisto, oikeus-tieteellinen tiedekunta.

Rehbinder, E. 2006. Valokuvateoksen ja valokuvan suoja. Teoksessa Nordberg, K. & Vuorenmä, T. 2006. Valokuvaajan uusi tekijänoikeusopas 2006. Helsinki: Finn-foto, 11-22.

Saarnilehto, A. 2009. Sopimusoikeuden perusteet. 7. painos. Helsinki: Edita.

Sorvari, K. 2005. Vastuu tekijänoikeuden loukkauksesta: Erityisesti tietoverkkoympäristössä. Helsinki: WSOY.

Sorvari, K. 2007. Tekijänoikeuden loukkaus. Helsinki: WSOYpro.

Tchernych, T. 2009. Mainostajan tekijänoikeusopas. 2. painos. Helsinki: Mainostajien liitto.

Tikkanen, J. 2007. Lisenssisopimukset liiketoiminnassa. Teoksessa Oesch, R., Pihlajarinne, T., Vesala, J., Raappana, H. & Tikkanen, J. 2007. IPR-sopimukset, kilpailu ja suojan toteuttaminen. Helsinki: Edita. 31-49.

Toikkanen, T. & Oksanen, V. 2011. Opettajan tekijänoikeusopas. Helsinki: Finn Lectura.

Tulokas, I. 2008. Creative Commons -licenserna och deras amerikanska bakgrund. Teoksessa Oesch, R., Heiskanen, H. & Hyyrynen, O. 2008. Tekijänoikeus ja digitaalitalous. Helsinki: WSOY, 179-192.

Vuortama, T. & Kerosuo, L. 2004. Viestinnän lait ja säännöt. Karkkila: Kustannus-Mäkelä.

Wilhelmsson, T. 2008. Vakiosopimus ja kohtuuttomat sopimusehdot. 3. painos. Helsinki: Talentum.

Julkaisut

Nordenstreng, M. & Rinne, H. 2015. Luovan talouden tulevaisuus. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 13/2014. Viitattu 6.3.2016.

https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_13+2014.pdf

Tekijänoikeuden suuntaviivoja: Keskustelumuistio politiikan muodostamisesta ja järjestelmän kehittämisestä. 2008. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:18. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 17.4.2016.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeuden_kehittaminen/liitteet/Suuntaviivoja_Yhteenveto.pdf

Tekijänoikeuspolitiikka 2012. Keskustelumuistio. 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:20. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 26.2.2016.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/tr20.pdf?lang=fi>

Tulokas, M. 2008. Selvitys työsuhdeolettaman ottamisesta tekijänoikeuslakiin. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:17. Helsinki: Opetusministeriö. Viitattu 26.2.2016.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/tr17.pdf?lang=fi>

Internet-sivut

Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. 2016. Maanmittauslaitos. Viitattu 18.2.2016.

<http://www.maanmittauslaitos.fi/aineistot-palvelut/latauspalvelut/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu>

Google Mapsin ja Google Earthin lisäkäyttöehdot. 2015. Google. Viitattu 25.3.2016.
https://www.google.com/intl/fi_fi/help/terms_maps.html

Hae käyttö lupaa. 2016. Kuvasto. Viitattu 28.3.2016.
<https://kuvasto.gruppo.fi/e-asiointi/index.php?page=kayttolupa>

Kopiointiluvat yrityksissä ja järjestöissä. 2016. Kopiosto. Viitattu 28.3.2016.
http://www.kopiosto.fi/kopiosto/teosten_kayttoluvat/valokopiointi/yritykset_ja_jarjestot/muut_yritykset_ja_jarjestot_di/fi_FI/muut_yritykset_ja_jarjestot_digitaalinen_lehdistokooste

Kuvan käyttö lupa ja -korvaus. 2016. Kuvasto. Viitattu 28.3.2016.
<http://kuvasto.fi/kuvankayttokorvaus>

Mitä eroa on Gramexilla ja Teostolla? 2016. Gramex. Viitattu 22.1.2016.
http://www.gramex.fi/fi/oikopolut/usein_kysyttya/teoston_esittely

Työpaikkamusiikki. 2016. Gramex. Viitattu 3.2.2016.
http://www.gramex.fi/fi/musiikin_kayttosopimukset/tausta_ja_tanssimusiikki_seka_yleisotapahtumat/tyopaikkamusiikki

GT Musiikkiluvat Oy. 2016. Viitattu 3.2.2016.
<http://gtmusiikkiluvat.fi>

Kopiosto lyhyesti. 2016. Kopiosto. Viitattu 22.1.2016.
http://www.kopiosto.fi/kopiosto/kopiosto/kopiosto_lyhyesti/fi_FI

Maanmittauslaitoksen avoimen tietoaaineiston CC 4.0 - lisenssi. 2016. Maanmittauslaitos. Viitattu 22.1.2016.
<http://www.maanmittauslaitos.fi/avoimen-tietoaaineiston-cc-40-lisenssi>

Oikeus- ja vastuulauseke. 2015. Facebook. Viitattu 22.2.2016.
<https://www.facebook.com/legal/terms>

PK-yritys. 2016. Tilastokeskus. Viitattu 15.4.2016.
http://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html

Policies. 2015. Creative Commons. Viitattu 23.3.2016.
<https://creativecommons.org/policies/>

Tapahtumiin tarvittava lupa. 2016. Teosto. Viitattu 28.3.2016.
<http://www.teosto.fi/kayttajat/tarvitsenko-luvan/tapahtumat-festivaalit-konsertit-muut>

Taustamusiikkiluvat. 2016. Teosto. Viitattu 28.3.2016.
<http://www.teosto.fi/kayttajat/tarvitsenko-luvan/taustamusiikkiluvat>

Tekijänoikeuksien hallinnointi ja hankinta. 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 21.3.2016.
http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/oikeuksien_hallinnointi_ja_hankinta/?lang=fi

Tekijänoikeusjärjestöt. 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 22.2.2016.
http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/oikeuksien_hallinnointi_ja_hankinta/tekijaenoikeusjaerjestoet/?lang=fi

Tekijänoikeusneuvosto. 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 22.2.2016.
<http://www.okm.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/?lang=fi>

Tietoa Kuvastosta. 2016. Kuvasto. Viitattu 24.2.2016.
<http://kuvasto.fi/tietoa-kuvastosta>

Tietoa lisensseistä. 2016. Creative Commons. Viitattu 24.3.2016.

<https://creativecommons.org/licenses/>

Työkalut. 2016. Finnfoto - Suomen valokuvajärjestöt ry. Viitattu 20.3.2016.

<http://finnfoto.fi/tyokalut>

Vapaita verkkosisältöjä. 2016. Operight. Viitattu 24.3.2016.

<http://www.operight.fi/artikkeli/vapaa-kaytto/vapaita-verkkosisaltoja>

Who uses CC? 2016. Creative Commons. Viitattu 24.3.2016.

<https://creativecommons.org/who-uses-cc/>

Yrityskyselyn tulokset. 2014. IPR University Center. Viitattu 19.3.2016.

http://www.iprinfo.com/koulutus/worldipday2014/yrityskysely/fi_FI/yrityskysely_yhteenveto

Oikeudelliset lähteet

HE 28/2004 vp.

HE 181/2014 vp.

KKO 1967-II-10.

KKO 2002:20

KKO 2003:136

KKO 2005:92.

KKO 2015:42.

TN 1998:18.

TN 2010:2.

TN 2011:7.

TN 2013:14.

TN 2014:7.

TN 2015:11.

Kuviot

Kuvio 1: Taloudelliset ja moraaliset oikeudet	12
Kuvio 2: Sopimuksen tulkinnan normihierarkia	22

Taulukot

Taulukko 1: Tekijänoikeusrikkomuksen ja tekijänoikeusrikoksen erot.....	16
Taulukko 2: Suomalaiset tekijänoikeusjärjestöt 2016.....	29
Taulukko 3: Kaupalliseen käyttöön soveltuvia CC-lisenssejä.....	31

Liitteet

Liite 1: Sopimus valokuvan oikeuksien siirrosta	46
Liite 2: Sopimus työntekijän immateriaalioikeuksien siirtymisestä työnantajalle	48

Liite 1: Sopimus valokuvan oikeuksien siirrosta

Sopimus valokuvan oikeuksien siirrosta

Ostaja	
Nimi & mahdollinen Y-tunnus	
Yhteyshenkilö	
Osoite	
Tilinumero	
Puhelinnumero	
Sähköposti	
Muuta	
Myyjä	
Nimi & mahdollinen Y-tunnus	
Yhteyshenkilö	
Osoite	
Tilinumero	
Puhelinnumero	
Sähköposti	
Muuta	

Siirtyvät oikeudet	
Aineiston nimi ja/tai muu yksilöinti	
Käyttökohde / media	☐ Rajoittamaton ☐ Rajoitettu: _____ _____ _____
Käyttöaika	☐ Jatkuva käyttöoikeus ☐ Kertajulkaisuoikeus ☐ Määräajan: _____

Maantieteellinen käyttöalue	☐ Koko maailma ☐ Rajoitettu: _____ _____
Yksinoikeus	☐ Kyllä ☐ Ei
Ensijulkaisuoikeus	☐ Kyllä ☐ Ei
Edelleenluovutus-oikeus	☐ Kyllä ☐ Ei
Aineiston muutosoikeus	☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Ehdoin: _____ _____
Kuvaajan nimi mainittava	☐ Kyllä, muodossa: _____ ☐ Ei
Korvaus	_____ euroa + alv _____ % Korvaus maksetaan myyjän tilille _____ sovittuna ajankohtana _____.
Muut ehdot	

Päivämäärä	Allekirjoitukset & nimenselvennykset

Litteet:

Liite 2: Sopimus työntekijän immateriaalioikeuksien siirtymisestä työnantajalle

Sopimus työntekijän immateriaalioikeuksien siirtymisestä työnantajalle

Työntekijä	
Nimi	
Henkilötunnus	
Osoite	
Puhelinnumero	
Sähköposti	
Työsuhteen alkamispäivä	
Työnantaja	
Nimi	
Y-tunnus	
Osoite	
Vastuhenkilö	
Puhelinnumero	
Sähköposti	

Immateriaalioikeuksien siirtyminen
Työntekijän työsuhteessa luomien teosten, keksintöjen ja muiden materiaalien ("aineistot") omistusoikeus ja kaikki immateriaalioikeudet siirtyvät työnantajalle automaattisesti. Työnantaja saa ilman työntekijän lupaa muunnella ja myydä edelleen aineistot. Työsuhteessa tehtyihin keksintöihin sovelletaan työsuhdekeksintölakia ja työnantajan kulloinkin voimassa olevaa työsuhdekeksintöohje-sääntöä, mikäli tällainen on laadittu tai laaditaan työsuhteen aikana.

Paikka & päivämäärä:
